



No 13
1 9 3 5
30 s.

Hautse Kodu



Nr. 13

1935

SISUKORD:

- A. L.*: Eesti vaim.
A. Tr.: Pealik Limberg †.
— Eesti lipp.
- AB.*: Vabadusristi Vendade väljasõit
Võrumaale.
— Soome kõrgema sõjakooli külaskäik.
AB.: Kaitseliidupäeva tulemusi.
A. Truuvere: Kaitseliit ja Vöidupüha.
H. A.: Eralendurite lennutehnilisest
väljaõppest.
- A. Joasalu*: Purilendu õppimas.
K. Schleicher: Purilennu kool.
A. Kronström: Purilend noorsoo kas-
vatusevahendina.
— Esimene purilennuk Tallinna male-
vale.
Vambo: Ühismarss. Veste.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu pea-
staabi ruumes.
Vastutav toimetaja: kol.-ltm. A. Balder,
telefon 451-94.
Tegev toimetaja: kapten A. Truuvere,
telefon ametis 451-89,
kodus 465-01.
Väljaandja: Kaitseliidu peastaap.
Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele
tasundumine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsikirju alal ei hoita.
Tegevtoimetaja kõnetunnid teisipäeviti
ja neljapäeviti kella 10.00–12.00.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.
Talitus on avatud iga päev kella 9–3.
Telefon 451-89.
Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad: ä üks lehekülge
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
äärel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

*

Kuldauraha Tartus, 1913. Kuldauraha Tallinnas, 1922. Esimesed
auhinnad arstiteaduslikul näitusel Tartus 1921., 1926. ja 1932. a.

G. SAKS

Tartus, Riia tän. nr. 39. Kõnetraat 612

**Vanim ja täielikem ortopeediline arsti-
ja loomaarstiriistade tööstus Eestis**

Asutatud 1907

Valmistame otstarbekohaseid ja vastupidavaid proteese'
nagu: kunstjalgu, käsitugiaparaate vigastele jalgadele, kor-
sette selgrookõverduste ravitsemiseks, kubemeriimu, keha-
sidemaid j. n. e. Tehniliselt hästi passiv töö.
HINNAD VÖRDLEMATA ODAVAD





Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 13

Tallinnas, esmaspäeval, 15. juulil 1935

XI aastakäik

Eesti vaim

„Ei ole enam sakslasi, prantslasi, inglasi ega vaenlasi — vaid tulevikus saavad olema inim-vennad“, kuuleme raskelt haavatu sõnu filmi „Läänerindel muutuseta“ lõpul. Tolle frondi-sangari surma-eelsed kerged näisidki minevat täide. Inimühiskond, eeskätt Euroopa mandril, olles tüdinenud maailmasõja keldusist, hakkas anduma vendluse-ideele. Loodeti, et kui on olemas üks rahvus, inimeste igakülgne üheväärsus, kaob sõda jäävalt. Ja mõnel ajal esineti mitmesuguste loosungitega, mis pidid kaotama sõjaväe ja relvad.

Kuid niisugune rahvuste varjusurma-seisukord ei kestnud kaua. Paljudes riikides tekkisid liikumised, mis nõudsid rahvaste au uuesti jaluleseadmist. Mõni isegi nii kaugele, et mõni rahvus kuulutati teiste rahvuste valitsejaks. Rahvustunde tõus tekitas mitmel pool riigikordade muutmist. Ka meie jõudsime viimaks niikaugele, et võtsime päevakorra eestluse, eesti vaimu probleemi. Ajakirjanduses on olnud viimasel ajal õige akuutseks küsimuseks eestluse, eestlaste vaimu probleemi lahendamine.

Iga inim-indiviid oma isikupäraste iseloomujoonte kõrval evib jooni, mis on omased tervele rahvusele. Kogusummas nad moodustavad rahva vaimu.

On kaks suurt tegurit, millised määravad rahvuse saatuse: juht ja mass. On palju vaieldud, kumb neist on tähtsam, ent sobivat lõpplahendust pole seni saadud. On juhtumeid, kus isegi suured rahvused ei suuda anda eneste keskelt juhte. Võtame näiteks meie idanaabrid — venelased. Vaevast tutvunud nende ajaloo, leiame nende esivanemate saatkonna võõra rahva juures, kes kaebab: „Meie maa on suur ja rikas, aga korda ei ole seal. Tulge meile valitsejaks!“ Ja lähebki kolm vürsti venelasi valitsema. Ajalugu ei ole tõendanud, et need kolm vürsti ei olnud eestlased. Edaspidigi leiame vene valitsusriikidest muust rahvusest isikuid. Ka vene kuulsaid kirjanikke ei ole evinud puht-vene algupära. On teada, et Lermontov põlvnes Inglismaalt (šotist), Dostojevski esivanemad on leedulased, Puškin evib neegrivend jne.

Kuid ajalugu pakub näiteid, kus tähtsuseta rahvus suure juhi all tõuseb poole maailma valitsejaks. Vähe teati hunnidest enne kui nende etteotsa ilmus

suur juht Attila. Varsti olid hunnid poole Euroopa valitsejad.

Napoleon viis kurnatud Prantsusmaa niikaugele, et see valitses Euroopat. Aleksander Suur tegi makedoonlased maailmakuulsaks.

Eestlasi ei ole kaua tahtnud tunnustada rahvaks, kes suudab end juhtida. Ja osalt kuuleme veel praegugi niisuguseid arvamisi, olgugi et oleme iseseisvalt elanud juba 17 aastat. Eestlased on juhivõimega rahvas. Heites pilku tagasi meie ajaloolisele minevikule näeme, et eestlasil on ikka olnud juhte. Kuuleme Vana-Eesti maakondadest, külakondadest, kellede eesotsas olid vanemad, kes olid juhid rahupäevil ja sõjaväe juhid lahinguväljal, Liivi sõja segastel päevadel koonduvad eestlased oma juhtide ümber. Ülimal määral tõestas rahvas oma juhi-annet vabadussõjas. Mõne kuuga loodi riik ja sõjavägi.

Kui vaatleme eestlast massina, siis peab tunnustama, et see on kõrgeväärtuslik mass. Juba Läti Hendrik peab tõestama, et sel ajal, kui teised rahvused on alla heidetud, eestlased käivad ikka sirge kaelaga. Jüri-öö mäss a. 1343 tõestas, et terve sajandi jooksul ei saadud eestlasi orjastada. Raskeil teoorjuse päevil võtab eestlane oma jõu kokku, et vägivallale astuda vastu vägivallaga. Olgu näitena esitatud siin Mahtra meeste vastuhakkamine Põhja-Eestis, Pühajärve meeste julge väljaastumine jne. 60. aastail saadetakse saatkondi vendade Petersonide juhtimisel Peterburisse, et seada õigus jalule. Okupatsioonipäevil käib omakaitse organiseerimine, olgugi et see oli keeldud surmanuhtlusega.

Nii on eestlane olnud vabadusearmastaja kogu ajaloolise mineviku kestes. Et see kestaks edasi, peab ka meie järeltulev põlv kasvama selles vaimus. Eestlase ülesanne on sajandite kestes olnud vabaduse kättevõitmine. Et seda saavutada, on ta eneses kasvatanud armastust relva vastu, sest vabadus ei lange sulle ohvriteta. Praeguse ja tulevase eestlase ülesanne on vabadust hoida. Seda teeme jälle relvaga. Olgugi et meil puudub mõni Suur-Eesti idee, mis viib maade vallutamisele ja naabrite alistamisele, peame enestes säilitama ja kasvatama sõjakust. Kuuleme ju alati ühelt suurrahvalt, kes räägib, et ta on ruumita

rahvas, ja kes meie kohta ütleb, et siin on ruum rahvata. See ei tohi meil ununeda. Peame seda andma edasi oma noorsoole ning talle selgitama säärase püüete tagajärgi. Meie kool on mõnel korral unustanud rahvusluse mõiste ja selle tähenduse selgitamise ning on andunud mõne ebamäärase ja eluvõõra idee teenistusele. Loodame, et see enam ei jatku, aga oma mõju on ta siiski avaldanud. Mõnigi kord tuleb ette, et üsna toorelt mõnitatakse meie kaitseväge ja kaitseliitu. Need vaated peavad kaduma. Peame püüdma sinnapoole, et meil iga kodanik oleks teadlik eestlase ülesandeist ja et iga noor oleks väärilt ette valmistatud eestlase nime kaitseks.

Meie omakaitse nõuab üsna suurt ohvrimeelsust. Kuid mõnelgi puhul hoidutakse nagu kõrvale kaitse-

liidu teenistusest ja väikesest varanduslikust ohverdamisest kaitseliidu heaks. Loodame, et seegi kaob. Väga ilusat eeskujut oma ohvrimeelsusega näitas Tannenbergi lahingu ajal saksa ooberst Hell. Venelased olid vallutanud ta ilusa mõisa Ida-Preisimaal. Mõis pakkus üsna head varju venelastele. Ooberst Hell, teada saanud, et venelased on ta mõisas, andis käsu purustada oma mõisa suurtükiküüdega, olgugi et talle tehti selgeks, et mõisa võib muidugi võtta tagasi.

Möödunud kaitseliidu pidustused näitasid, et meil on saadud aru sellest, mida nõuab eestlus! Järgnevat aastat tuleb meil püüda selle poole, et meie omakaitse organisatsioon veelgi laieneks ning arusaamine õigest eesti vaimust ulatuks nende juure, kes praegu veel on ükskõiksed.

A. L.

Pealik Artur Limberg †



Kesknädalal, 26. juunil s. a., suri äkitselt Harju maleva käskudetäitja pealik Artur Limberg 67. eluaastas. Kadunu oli üks elavaimaid seltskonnategelasi, keda tundsid mitte ainult meie pealinna, vaid ka provintsi laialdased ringid. Tegutsedes ametialaliselt a.-s. „Kreenbalti“ juhatuses sekretärina on kadunud suuri teeneid meie kodumaa tekstiiltööstuse arendamisel. Eriõigused teened koos peadirektor van Jungiga on pealik A. Limbergil kaitseliidu odavahinnalise vormiriide KL turule laskmisel, millega on suuresti kaasa aidanud kaitseliidu vormiriide soetamisele ja selle odavalt laiematele hulkadele kättesaadavaks tegemise alal. Harju maleva käskudetäitja pealikuna võttis kadu-

nu tegev-kaitseliitlasena täie innuga osa kaitseliidu tööst, olles alati väljas oma laialdaste kogemustega. Maleva asjale leidis ta alati aega ja, kui vaja, andis ka isiklikku materjaalset kaasabi. Mitmekülgsete huvidega inimesena jatkus temast ka rohketele teistele organisatsioonidele. Kohusetruu ametnik, hoolitsev perekonnaisa, eeskujulik pealik ja hea sõber — nii tundsi me Artur Limbergi. Säärasena jääb ta ka meile kõikidele mälestusse.

Artur Limberg sündis 11. märtsil 1878. a. Vohnja mõisas Virumaal mõisavalitseja pojana. Keskkooli hariduse sai ta Tallinnas. Õppinud põllumajandust oma isa juures, jatkas ta hiljem oma isa asemel sama Vohnja mõisa juhtimist valitsejana.

1903. a. siirdus ta Sise-Venemaale ja hiljem Poolesse, kus tegutses mõisate ja vabrikute peavolinikuna ja direktorina kuni 1920. aastani.

Jõuluks 1920. a. jõudis A. Limberg tagasi kodumaale ja asus teenistusse Sindi kalevivabriku ettevõttesse. Seal toodi ta üle pealinna a.-s. „Kreenbalti“ juhatuses sekretäri kohale, kus ta töötas surmani.

A. Limberg on olnud alati rahvuslane. Olles Venemaal esines ta alati eestlasena, tõi sinna teisi eestlasi oma töödele ja õpetas venelasi eestlasi ja nende tööd hindama.

Kaitseliidu reorganiseerimise algpäevist peale on pealik A. Limberg kuni surmani täie kiindumusega võtnud osa vabatahtliku kodukaitse tööst. Ta oli Harju maal Rae vallas üks neist kolmest, kes 1925. a. asutasid kohaliku kaitseliidu kompanii. Hiljem Harju maleva staabi koosseisu kuuluva juhtiva pealikuna on kadunu talitanud oma parimate tunnete järele kuni oma varajase ja äkilise surmani.

Kahju, et Sind enam ei ole! —

Pühapäeval, 30. juunil, sängitati pealik A. Limberg kaitseliitliste austusavaldustega Tallinnas Kopli Niguliste kalmistul maamulda. Südamlikud järelehüüded, rohkesti lilli ja suur saatjaskond kaasteenijaid ja sõpru kinnitasid, kui lähedane ja kallis Sa olid kõigile.

Puhka rahu, armas sõber ja kaasvõitleja!

A. Truuvere.

Eesti lipp

Lipu levitamise aktsiooni esimesi tulemusi ja edaspidiseid ülesandeid

Tänavune võidupüha on möödas. Üldisel tahtel, arusaamisel ja kaasabil see kujunes suureks rahvuslikuks sündmuseks, tunnete pursanguks ja tuleviku ettevõtteid tiivustavaks elamuseks. Võidupüha tõestas, et meie rahvas hindab kõrgelt ühistunnet, rahvuslikku tervikkust, omariiklust ja kõike seda, mis on seotud Eesti omapärasusega. Ta oskab liialdusteta hinnata rahvuslikke võitlusi ja võite kaugemast ja lähemast minevikust ning tahab rajada oma tänapäeva ja tuleviku nii, et see tuleks hüvanguks terviklikule eesti rahvale ja vabale kodumaale.

Võidupüha möödus üle maa jõurikkalt. Erilise ilmekuse omas see päev meie pealinnas, kus samal ajal toimus järjekordne kaitseliidupäev. Hoolimata sellest, et kaitseliidupäev kohtadelt tõi ära hulga juhtivaid tegelasi, õnnestusid võidupüha pühitsemise ettevõtted kohtadelgi hästi. Üle kogu maa lehvisid uhkesti täismastis sini-must-valged rahvuslikud lipud, jumalakodades toodi tänu- ja kiitusepalveid Kõigekõrgemale, meie ajaloolistes ilusates maakohtades tulid vabas looduses kokku suured rahvahulgad mitmesugusteks koosolemisteks ja õhtul loitsid kõrgeil mäekünkail sumedas suveöös võimsad võidutuled. See tuli põletas rahva hingest kõik, mis sinna veel oli jäänud pidurdavat ja takistavat. Ta soojendas üles kõik väärtusliku ning sulatas selle kokku ühiseks tundeks, mis juhib meie tänapäeva ja peab juhtima tulevikuski. Kohapealsele meeleolule tõi tugeva lisanduse pealinnast võidupüha õhtuks koju jõudnud kodukaitsjad. See oli nagu sümbolne esindustelede kandmine kõigist meie kodumaa kohtadest kokku keskkoha ja siit uuesti laiali. Kõik see köitis, kõik see ülendas!

Võidupüha oli määratud ühtlasi ka esimeseks tähtpäevaks eesti riigi- ja rahvuslipu levitamise aktsioonile. Tehes sel puhul kokkuvõtte tähendatud aktsiooni rünnaku esimesest tulemusest võib aktsiooni korraldanud eesti lipu toimkond täie rahuldusega tunnistada, et eesti lipu levitamise algatus on annud rohkem kui rahuldavaid tulemusi. Ta on ületanud isegi algatajate lootused. Võidupühal oli üle kümne tuhande eesti kodu ehtinud end uute eesti lippudega või oli esitanud eesti lipu tellimise. Aktsiooni säärase õnnestumise eest olgu üteldud kohapealseile liputellimiste kogujaile ja korraldajaile, eriti aga valla- ja alevivalitsustele kui aktsiooni kohapealseile juhtijaile, eesti lipu toimkonna otsekohesem tänu.

Peatudes mõne sõnaga aktsiooni tegeliku läbiviimise juures ei saa jätta märkimata mõningaid põhjusi, mis mõjutasid lipu tellimiste täitmist. Mitmesuguste tehniliste asjaolude tõttu sai eesti lipu toimkond asuda

tellimiste kogumisele alles lühikest aega enne võidupüha. Seetõttu tekkis ajapuudusel lipu tellimiste täitmisel mõningaid raskusi, mis olid ühtlaselt soovimatud nii tellijaile, omavalitsustele kui ka eesti lipu toimkonnale.

Seisukorra mõistmiseks olgu märgitud, et eesti lipu toimkond ei ole äriiline ettevõtte, vaid on puhtideeline ja aktsiooni propageeriv keskus. Ta toimib küll vahetalitajana äride kui müüjate ja kodanike kui ostjate vahel, kuid enne võidupüha ei olnud toimkonnal asja uuduse tõttu lipu tagavarasid, kuna tootvad ärid põhjusel, et seni lipu levik oli väike, ei nõustunud oma riisikol suuremaid tagavarasid valmistama. Seepärast sai toimkond lippude tellimise lehed saata välja alles pärast seda, kui ettevõtetega oli peetud pikemaid läbirääkimisi lippude hinna, lipuriide kvaliteedi ja eriti lippude õigetes värvides valmistamise üle. Toimkond asus seisukohal, et lipud tuleb hinnalt teha laiadele hulkadele kättesaadavaks ja et lippudel peab olema õige ja ühtlasi vastupidav sinine värv. Eriti oli raskusi puuvillaste lippude juures õige ja vastupidava sinise värvi saamiseks. Pärast mitmekordseid katseid saadi viimaks ühe ettevõtte kaudu puuvillaseid lippe, mis nii värvitoonilt kui ka püsivuselt on võrdlemisi hästi vastuvõetavad — need lipud värviti välismaalt selleks eriti kohale toodud kõige parema ja kallima indantreenvärvi, millega meil seni lipuriiet veel ei olnud värvitud. Ühtlasi saavutati ettevõttele võrdlemisi vastuvõetavad lippude hinnad, mis olid tunduvalt madalamad lippude senistest üksik-müügihindadest (villased lipud Kr. 5.50 endise Kr. 9.— ja Kr. 10.— asemel, puuvillased lipud Kr. 3.— endise Kr. 4.— asemel).

Pärast kokkulepete saavutamist hakkasid ettevõtted lippe valmistama ja tegid seda kuni võidupühani, niipalju kui suutsid.

Nii ettevõtted kui ka eesti lipu toimkond ei julgenud aga arvestada nii suurel hulgal tellimiste kogunemist kui see sündis tegelikult. Pealeselle raskendas tellimiste korralikku täitmist väga suurel määral asjaolu, et $\frac{3}{4}$ tellimistest teatati eesti lipu toimkonnale pärast ettenähtud tähtaega — 5. juunil — ja et suur osa tellimisi saabus toimkonnale alles nädalapäevad enne võidupüha. Ühtlasi selgus lippude valmistamisel veel uusi raskusi: lipuriideks tarvitatavat puuvillast riidet oli meie riidevabrikul õige väike tagavara, millest ei jatkunud kõigi lippude valmistamiseks. Ja kui siis Sindi vabrik pidi juuni aluks andma suurema partii lipuriidet, puhkes seal streik ja soovitud lipuriide jäi sealt saamata.

Niisuguses olukorras kasutasid lippude valmistajad ära küll kõik lipuriide tagavarad, kuid kahjuks pidi

Kas kõigil kaitseliidu üksustel on juba meie rahvuslipp?

Kel veel ei ole — need muretsegu see kohe, sest lippu on alati mitmesuguste tähtpäevade ja pidulike juhtumite puhul vaja.

suur hulk lippude tellijaid võidupühaks jääma siiski liputa. Tellimiste täitmiseks ei jatkunud ka sellest, kui eesti lipu toimkond lõpuks äridest puuvillaste lippude tagavarad laskis saata laiali, kusjuures nende lippude kvaliteeti toimkond, kahjuks, enam ei saanud kontrollida.

Eesti lipu toimkond loodab, et kaaskodanikud pärast käesoleva selgituse saamist täieliselt mõistavad liputellimiste täitmisel olnud raskusi.

Mis puutub täitmata jäänud tellimistesse, siis asub eesti lipu toimkond viibimata uuesti lippude väljasaatmisele, niipea kui ettevõttele lippe saadakse: puuvillaseid lippe hakatakse saatma alates 20. juulist, villaseid alates 1. augustist. Tellimised täidetakse eesti lipu toimkonnale teatatud seniste tellimiste kohaselt. Kui soovitakse tellimisi suurendada või tellimist muuta, siis palutakse sellest kohe teatada eesti lipu toimkonnale, Vene t. 23, Tallinna. Ühtlasi palume tellitud lippude raha eeltähtendatud aadressil kohe ära saata, sest tellimised täidetakse edaspidi raha saabumise järjekorras.

Valdu ja aleveid, kes lipud said kätte, palume eesti lipu toimkonnale teatada, kas nende tellimise täitmisel on olnud ebatäpsusi või väärnähtusi. Kui sellekohaseid teateid toimkonnale ei tule 13. juuliks, loetakse nende valdade ja alevite tellimised korralikult täidetuks.

Ühtlasi juhivad eesti lipu toimkond kõikide tähelepanu asjaolule, et möödunud võidupüha oli ainult esimeseks tähtpäevaks eesti lipu levitamise aktsioonile.

Seda aktsiooni tuleb jätkata, kuni on täieliselt saavutatud eesmärk ja igal eesti kodul on olemas eesti lipp. Seejärel loodab eesti lipu toimkond, et kõik kohapealsed kaastöölised ka edaspidi lippude tellimiste kogumisel täie innuga kaasa aitavad.

Eesti lipu toimkond näeks meeleldi, et kohtadel määratakse mõni tähtpäev valla või kihelkonna ulatuses, mis puhuks ümbruskond end suuremal hulgal eesti lippudega varustaks. Sellekohast propagandat ja organiseerimistööd võiks kohapeal teha kas nimede eestistamise liidu kohalik osakond, kaitseliidu kohalik üksus või mõni teine kohalik kultuuriline organisatsioon või organisatsioonide vaheline ettevõte. Kui niisugused tähtpäevad on aegsasti teada, siis saab lippude tellimisi mingisuguse raskuseta õigel ajal täita ja kohapeal võib korraldada vastavaid pidulikke sündmusi.

Tehniliseks nõuandeks eesti lippude muretsemise, tarvitamise ja paigutamise alal saadetakse lähemal ajal laiali sellekohaseid brošüüre.

Sügisel tuleb väljatöötamisele laiaulatuselisem riigi- ja rahvuslipu määrus ja juhendid, millega lahendatakse kõik võimalikud lipukultusesse puutuvad küsimused.

Lõpuks — veel kord tänu kõigile senistele ja ka tulevastele kaastöölistele. See ammutarviline aktsioon on pandud veerma ja ta edeneb jõudsasti. Eesti lipu toimkond loodab, et see kestab kõikide kaasabil tulevikuski, kuni oleme saavutanud oma eesmärgi.



Heinal

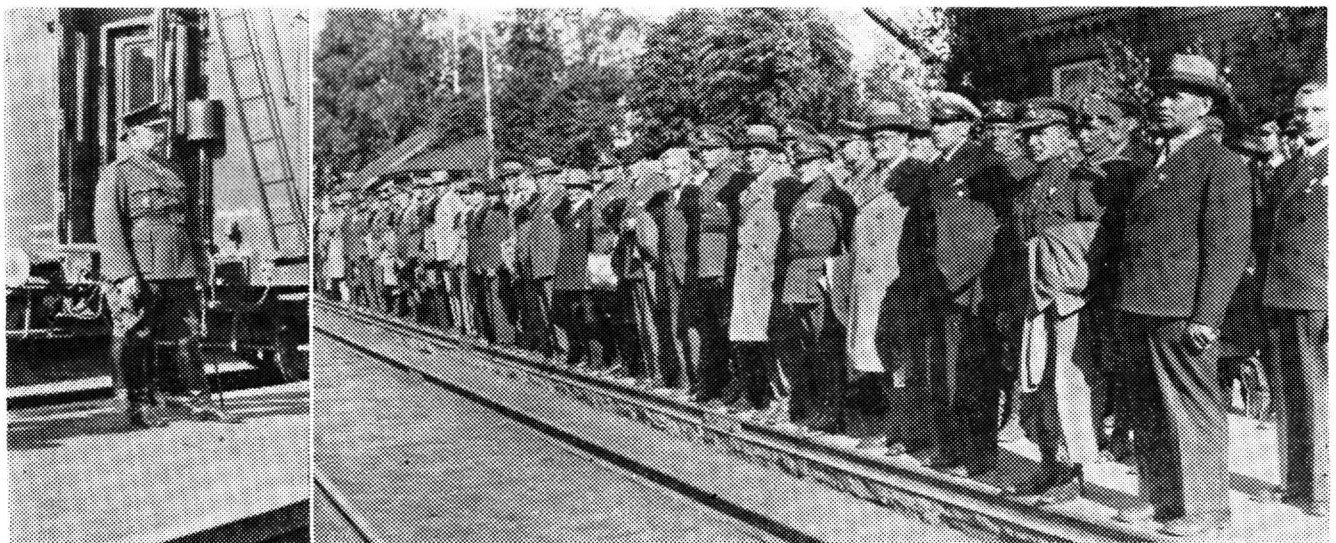
Vabadusristi vennad Võrumaa lahinguväljadel

Vabadusristi vendadel on ilusaks kombeks iga aasta sõita välja vabadussõja lahinguväljadele. Neist väljasõitudest võtavad osa vabadusristi kavalerid kõigest clukutseist ja ametialadelt. Siin kohtavad vabadussõja sangarid jälle oma lahingusõpru ja kaaslasi, olgugi et nende teed rahuajal on läinud lahku. Neid kõiki seob võitlus ühise idee eest, ühised mälestused, ühine võidu rõõm ja ka ühised kannatused. Luuakse uusi sõprussidemeid, õpitakse üksteist tundma, ja nii liitub ning kasvab omavahel tihedamini kokku meie vabadusristi vendade pere. See väljasõit on linnades ja külades, kus vabadusristi kavalerid peatuvad või kust nad sõidavad läbi, pidupäevaks. Hulganäp voolab kokku rahvast, et avaldada austust ja lugupidamist vabadussõja kangelasile ning koos nendega lahinguväljadel kuulata osavõtjate mälestusi möödunud vabadusvõitlustest.

Käesoleval aastal oli vabadusristi vendade väljasõit 7. juulil Võrumaale Rõuge, Munamäe ja Kasaritsa lahinguväljadele, Haanja kõrgustikule, kus löödi märtsis, aprillis ja mais 1919. a. vabadussõja raskeimaid lahinguid. Haanja kõrgustik on meie kodumaal vaheldusrikkaimaid ja matkajale huviküllaseimaid maastikke. Siin vahetuvad mäekuplid orgude ja lohkuudega, kust säätendab vastu kümneid järvi. Metsasalkadega kaetud mäed, põllud ja orgudes luhtuvad heinamaad, siin ja seal peegelduvad järved pakuvad silmale värvirikast ja köitvat pilti. Kuid sõjas kaitseks, eriti vähearvuliste jõududega, on see maastik raske. Orud, lohud, metsatukad ja kaetud maa-ala annavad vaenlasele tulevabu lähiseid ja hiiliseid lähenemiseks ja kallaletungiks. See ilmnes ka vabadussõjas. Märtsi- ja aprillikuus, kui punavägi oli toibunud taandumisel saa-

dud raskest löögist ja saanud uusi abivägesid, algas ta meie lõunarindel uuesti peale tungima. Löögi raskuse pidid vastu võtma Tallinna ja Tartu kaitsepataljonid, kellele hiljem tulid abiks Sakala partisaanid ja ratsarügement. Et maastik Haanja kõrgustikus on kinnine ja künklik, siis püsiva kaitse ja katkestamatu tulitõkke moodustamisest vähearvuliste jõududega ei olnud tol ajal jutugi. Ainult aktiivsus, vägede enesekindlus ja juhtide algatus võimaldasid teostada edurikast kaitset. Langes mõni küla punaste pealetungil nende kätte, siis võeti see ootamatu kallaletungiga jälle tagasi. Nii võttis sõda Haanja kõrgendikus väga liikuva iseloomu ja lahingud seal kujunesid äärmiselt väsitavaks, ühtlasi huvitavaks ja õpetlikeks, millest lahinguist osavõtjad vabadusristi kavalerid jutustasid oma lahingukaaslasile. Neid lahinguid kokku nimetati tabavalt „kadrilliks“, sest niivõrd vahelduv ja liikuv oli seal võitlevate vägede tegevus.

Vabadusristi kavalerid, arvult 700, jõudsid 7. juuli hommikul Võru jaama, kus neid kaitsevägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner tervitas ja neile pidas lühikese mõjurikka kõne. Oma kõnes tähendas kindral Laidoner: „Meie vabadussõja kangelaste — vabadusristi kavaleride — arv väheneb aastaastalt. See aga ei tohiks meid kurvastada. Meie vaim ja tugevus kestab edasi. Meil on hästi organiseeritud kaitsevägi, võimas kaitseleit, kelle juures töötavad naiskodukaitse, noored kotkad ja kodutütred. Need organisatsioonid on pandiks, et ka tulevikus, kui meie kodumaad peaks ähvardama sõjakirves, sama kangelasmeel, mille kandjaks teie olite vabadussõjas, valitseb veel suuremalgi määral.“



Vasakul — kv. ülemjuhataja tervitab Võru jaamas vabadusristi vendi; paremal — vabadusristi vendade rivi jaamaaisel

Võru jaamast sõideti „Kandle“ aeda, kus külalisi võõrustati naiskodukaitse poolt hommikukohviga. Ülev oli silmapilk, kui Võru linnast läbi sõites kodutütardelt vabadusristi kavaleride autodesse puistati lilli ja kui „Kandle“ aias iga vabadusristi kavaler dekoreeriti kodutütarde poolt lilledega. Võrust sõideti Kupja veski juure ja sealt Rõugesse, kus tutvuti lahinguväljadega ja kuulati lahingust osavõtjate lahingukirjeldusi. Rõuge pargis oli naiskodukaitsest lõuna. Pärast tutvumist Rõuge ilusa maastikuga sõideti Munamäele, kus vaadati ratsarügemendi lahingvälju ja tutvuti übruskonnaga. Et üle poole vabadusristi kavaleridest varem polnud Munamäel käinud, siis oli see Eesti kõrgeim

mägi oma avara vaatega huvi keskkohaks. Munamäelt sõideti Kallaste küla juure, kus kuulati Sakala partiisaanide lahinguepisood Võrumaa kaitsmisel. Öhtusöök oli Võru Taara kasarmuis, kus jällegi naiskodukaitse hoolitses kehakinnituse eest. Öhtul lahkusid vabadusristi kavalerid ülevas meeleolus Võrust, tänades kohalikku rahvast südamliku vastuvõtu ja suure austuse eest, üteldes omavahel jällenägemiseni tuleval aastal. Mul kerkis siiski mõte — kas ehk tulevikus ei kutsu kaitseliit vabadusristi kavaleri oma külalisteks, et kõveneks veel see side, mis on kaitseliidul vabadusristi kavaleridega?

AB.

Soome kõrgema sõjakooli külaskäik Eesti kõrgemale sõjakoolile

2.—4. juulini toimus Soome kõrgema sõjakooli külaskäik meie kõrgemale sõjakoolile.

Mõlemate riikide kõrgemate sõjakoolide vastastikused külaskäigud on kujunenud traditsiooniks.

Eesti ja Soome kõrgemate sõjakoolide vastastikud külaskäigud ei ole lihtsad viisakusaktid, vaid osutuvad tegureiks, mis mängivad väga tähtsat osa mõlemate kaitsevägede juhtkonna üksteise tundmaõppimises ja mõistmises.

Tänavusest Soome kõrgema sõjakooli külaskäigust võttis osa kokku 45 soome ohvitseri, kõrgema sõjakooli professoreid ja kõrgema sõjakooli õpilasi Soome kõrgema sõjakooli ülima kindral-major F. H a n e l l i ja ta abi kolonel-leitnant J. S a l m i o juhatusel.



Külalised Pärnu supelrannal

Muuseas tuleb märkida, et tänavu Eestit külastanud soome ohvitseride hulgas leidis ka neid, kes võtsid osa meie vabadussõjast ja on dekoreeritud vabadusristiga.

Soome kõrgem sõjakool saabus Tallinna sadamasse 2. juulil mõni minut enne kella 11 sõjalaevaga „H ä m e e n m a a“. Sadamast võtsid külalisi vastu meie kõrgema sõjakooli õpilased eesotsas kõrgema sõjakooli ülima kolonel A. J a a k s o n i'ga.

Kell 11.45 Eesti ja Soome kõrgemate sõjakoolide juhatused ja õpilased kogunesid kv. ühendatud õppe-

asutuste ohvitseride kasiino saali, kus meie kõrgema sõjakooli ülem pidas neile lühikese tervituskõne, millele vastas kindral-major F. H a n e l l, andes meie kõrgemale sõjakoolile üle Soome kõrgema sõjakooli kingi.

Kell 12 Soome kõrgema sõjakooli ülem tegi visiidi kaitsevägede ülemjuhatajale, kaitseministrile, kaitsevägede staabi ülemale, Tallinna garnisoni ülemale ja Tallinna linnapeale.

Samal ajal siirdusid meie ja Soome kõrgemate sõjakoolide lektorid ja õpilased kaitseväge kalmistule, kus veidi hiljem kohalesaabusid Soome kõrgema sõjakooli ülem asetasaabaja vabadussõjas langenud kangelaste mälestussambale.

Tseremoonia läbi, sõideti VOK kasiinosse, kus oli ette nähtud eine kaitsevägede staabi ülemalt. VOK kasiinos võttis külalisi vastu kaitseväge staabi ülima aj. k. t. kolonel O. P l a k s.

Pärast einet sõideti tagasi Tondile, kus kella 15—17 vahel tutvuti kv. ühendatud õppeasutustega.

Tuleb kriipsutada alla, et kogu külaskäigu vältel nii eesti kui ka soome ohvitserid omavahelises vestlemises tarvitasid peaaegu eranditult vaid eesti ja soome keelt, kusjuures mõni kolmas keel võeti tarvitusele möödaminnes ja sedagi vaid „äärmise häda korral“.

Kell 17 pakuti kv. ühendatud õppeasutuste ohvitseride kogu juhatusel poolt soome külalistele kohvi kv. üh. õppeasutuste ohvitseride kasiinos ja kella 19.30 siirduti uuesti VOK kasiinosse öhtusöögile, mille andis kaitseminister.

Järgmisel päeval külastati Pärnut, kuhu jõuti kell 11.45. Külalisi võttis seal vastu garnisoni ülem kol. leitn. A. L ö h m u s.

Kell 14 oli Pärnu garnisoni ohvitseride kasiinos eine.

Einele järgnevat vaba aega kasutati osalt puhkamiseks, osalt aga tutvumiseks kuurordiga.

Öhtusöögi andis Pärnu linnapea Suvekasiinos.

Järgmisel päeval kell 9.15 lahkuti Pärnust ja kell 12 jõuti tagasi Tondile. Kell 15 oli lõuna Tallinna linnapealt „Estonia“ valges saalis.

Kell 18 meie kõrgema sõjakooli ülem, lektorid, õpilased ja terve rida väljaspoolt tulnud külalisi, nende hulgas ka meie kõrgema sõjakooli 6. lend peaaegu ter- ves koosseisus, olid Soome kõrgema sõjakooli ülima poolt palutud tassile tee keskkoogu kasiinos, mille järele sõideti sadamasse. Veel viimsed käepigistused ja „Hämeenmaa“ algas teekonda üle Soome lahe, üle lahe, mis lahutab, aga ühtlasi ka ühendab eesti ja soome rahvaid.

KAITSELIIDUPÄEVA TULEMUSI

Kaitseliidupäev on möödas. Unustatud on kaitseliitlasil reisiväsimus. Mälestuses püsivad vaid muljed ühistest suurtest läbielamustest, ühistest jõupingutustest ja töötulemustest. Selle üle vahetatakse mõtteid, neid muljeid antakse veel kaua omavahel edasi. Tuntakse rõõmu kaitseliidupäeva hea ja kavakohase kordamineku üle. Ja seda täie õigusega, sest kaitseliidupäev on ühtlasi atestatsiooniks kaitseliidule. Siin kaitseliit astus massiliselt, oma suures koosseisus, kogu rahva ja riigi ning rahva juhtide ette. Kuivõrd organiseerituna, korralikult, jõuküllaselt kaitseliit ja iga kaitseliitlane esines, sellase atestatsiooni ta lõi endale kauaks ajaks. Edasi, kaitseliit on luu rahva luust ja liha tema lihast. Kuivõrd võimsalt ja organiseerituna esineb kaitseliit, niisama võimsalt ja organiseerituna esineb eesti rahvas.

Nüüd, missuguseid eesmärke taoteli kaitseliidupäev ja missuguseid tulemusi see andis?

Esimeseks eesmärgiks igal suuremal kaitseliidu tegevusel on — rahvas riigikaitse tahte kasvatamine ja riigikaitse vajaduse allakriipsutamine. Oleme ikka tähendanud, et riigikaitse pole meil mitte „kroonu asi“, vaid iga kodaniku enda asi. Riigikaitse vajaduse populariseerimine, riigikaitse vajaduse esile tõstmine, selle mõtte viimine iga kodaniku juure oli üheks tähtsamaks kaitseliidupäeva eesmärgiks. Kui kaitseliidupäevale sõitis kaitseliitlasi igast maanurgast, peaaegu igast külast, kui kaitseliidupäeva vastu valmistuti kauemat aega, siis igal pool käis kaasas riigikaitse vajaduse allakriipsutamine, riigikaitse tahte kasvatamine. Hoogsasti aitas sellele kaasa ajakirjandus. Ka kaitseliidupäeva kava „sõjaline osa“ — lahingdemonstratsioon, merelahing, võidutuled — mida jälgisid kümned tuhanded kodanikud, oli koostatud selle eesmärgiga. Iseäranis pääsis kasvatuslik moment mõjule noorte helinäidendis „Isamaa auks“. Selle näidendi peaks lavastama iga suurem kaitseliidu üksus. Loodame, et riigikaitse idee populariseerimises, selle tähtsa idee levitamises jõudsi kaitseliidupäeval sammu edasi. Tahaksime siiski näha, et kaitseliidupäevad haaraksid tulevikus veel rohkem riigikaitse ideid, et nad kujuneksid ühtlasi riigikaitsepäevadeks.

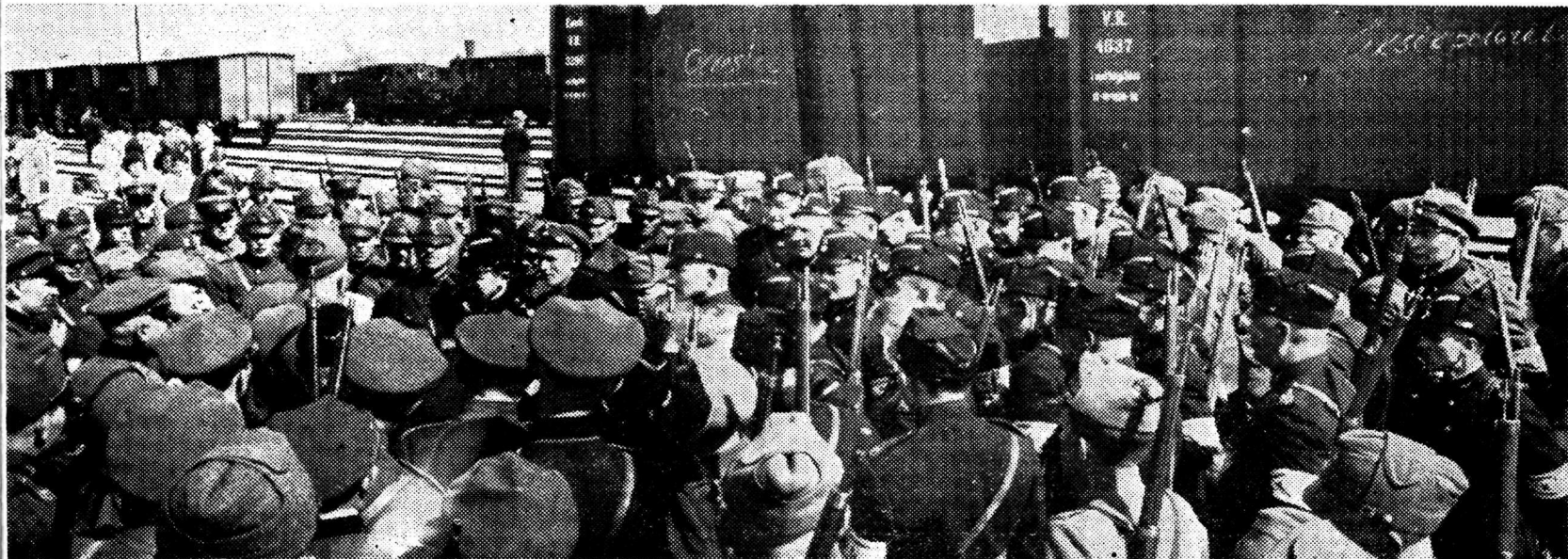
*

Teiseks tähtsamaks kaitseliidupäeva eesmärgiks kaitseliidu sisemise elu alal oli kaitseliidu jõutunde, võimsuse ja sisemise tugevuse kasvatamine. Kaitseliidu üksused on üle maa, nende liikmed on laiali igapäevase töö juures. Nad puutuvad omavahel kokku vaid õppustel ja harjutustel. Sellane lahuselamine ei soodusta igas kaitseliitlases sisemise tugevuse ja jõutunde kasvamist. Kogunedes ja esinedes kaitseliidupäeval organiseeritud üksustena massiliselt, selles väljendub jõud ja seda jõutunnet sisendavad endasse ja viivad kaasa oma maleva ridadesse kaitseliidupäevast osavõtjad. Kogu organisatsioonis kasvab usk oma tugevusse, kõveneb ühendus kaitseliidu organisatsioonis ja jõu ning ühenduse tunne teeb organisatsiooni tugevaks. Riigikaitse küsimustes peame eeskätt toetuma oma käsivarre tugevusele. Rahvas on siis võimas teostama riigikaitset, kui ta on tugev. Tugevuse aga annab organiseeritud ühiskond, üksmeel, kindel mõtteviis, armastus, austus ja lugupidamine oma kodu vastu. Neid tähtsaid tegureid peab omakaitse organisatsioon saavutama oma tegevuses ja me peame omakaitse organisatsiooni — kaitseliidu — kaudu neid tegureid kasvatama kõigis kodanikes. Seda veendumust süvendas meis kaitseliidupäev. Jõutunnet, usku oma võimeisse kasvatas kaitseliitlasi iseäranis jõuküllane ja mehine kaitseliidu paraad võidupühal.

*

Kaitseliidupäev läks kindlalt ja kavakohaselt hästi korda. Seda tähendas ajakirjandus, selle tunde viis iga kaitseliidupäevast osavõtja kaasa. Millest aga oleneb nende laiaulatuseliste võistluste, pidustuste, paraadi, Tallinna koondumise, Tallinnast lahkumise ning kõigi tegevuse kordaminek? Peame tähendama, et see oleneb pealike ja kõigi kaitseliitlaste organiseerimise ja korralduse võimest, kohuse- ja vastutustundest; iga mees oli oma kohal. Kaitseliidupäeva kava ei suutnud üksi teostada palgaline kaader, vaid kogu kaitseliidu organisatsioon, kaasa arvatud naiskodukaitse, noored kotkad

Väljaspoolt Tallinna saabunute ešelon Kopli kauba-jaamas



ja kodutütred. Kaitseliidupäeva ettevalmistamine oma sisulises ulatuses sündis kohtadel. See viidi läbi kaitseliidu üksustes. Kaitseliidupäeva kordamine näitab, missuguse täpsusega, armastusega see töö oli teostatud kohtadel. Kui varem aastail tuli ette, et teatud ülesandele määratud meestest puudus suur protsent, siis käesoleval aastal neid juhtumeid ei olnud. Kaitseliidu päeva kava teostamises ei olnud „kõbamisi“, hilinemisi, „ei tea mis teha“ ja muid väärnähtusi. Kõik see näitab, et kaitseliidus on kasvanud ja saanud kogemusi pealikud, kes on organiseerimis- ja korraldamisvõimised, kelles on välja arenenud algatus-, kohuse- ja vastutustunne, kes on täpsed oma tegevuses, kes on juhid oma kohal. Kui kaitseliit oma organisatsiooni kaudu annab organiseerimis- ja korraldusvõimseid juhte, kes ka rahva teisi tegevusalasid ja ettevõtteid korraldavad sama armastusega, kavakohaselt ja täpselt, siis on see suur teene ja suur kasu meie rahva seltskondliku elu organiseerimises, ja kui kaitseliidupäev andis siin õpiseid ja kogemusi, siis saavutati ka siin eesmärk.

*

Kaitseliidupäeva suurimaks eesmärgiks oli aga riigikaitseline ettevalmistus laske-, sõjalise iseloomuga, kergejõustiku- ja teiste võistluste näol. On ju võistluste element see, mis tõmbab kaasa, sunnib iga osavõtjat vabatahtlikult ette valmistuma, mis toob elavust ja huvi asja vastu ja mis ikka uusi inimesi ning ka massi tõmbab võistlustest võtma osa. Vabatahtlik organisatsioon peab selle elemendi kasutama ära täiel määral. Kui kaitseliidupäevast võistlejainä võttis osa kaugelt üle tuhande kaitseliitlase, siis oma üksustes kaitseliidupäeva võistlustele ettevalmistajate arv oli mitmekordne, pääsid ju igast üksusest ja malevast Tallinna võistlema ainult parimad paremaid. Missuguseid tagajärgi saavutati võistlustel ja missugune edu on saavutatud?

Laskevõistlused,

mis olid ühtlasi käesoleva aasta meistervõistlusteks. Üldse võistles võistlusalade järgi 827 laskurit ja kuulipildurit. Möödunud aastal võistles 375 laskurit, nii on arvuline suurenemine 70%.

Küttide klassis tuli meistriks Hugo Tederson Sakalamaa malevast 526 silmaga (600 võimalikust, lastes kolmest asendist à 20 lasku). Tedersoni saavutus on ühe silma võrra parem möödunud aasta meistri A. Liiveri saavutusest.

Meistergrupiks tuli küttide klassis Sakalamaa malev 4944 silmaga. Möödunud aasta Järva maleva meistergrupp saavutas 4955 silma. Sakalamaa maleva meistergrupi koosseisus võistlesid: H. Tederson — 526 silma, A. Torim — 523 s., J. Kärner — 515 s., A. Arumaa — 503 silma, A. Toom — 500 silma, A. Valk — 491 silma, R. Pihlak — 483 silma, H. Loigo — 477 silma, T. Mõttus — 467 silma, J. Priikask — 459 silma.

Teisele kohale tuli Järva malev 4886 silmaga, kolmandale kohale — Tallinna malev 4882 silmaga, neljan-

daks — Tartu malev 4748 silmaga, viiendaks — Viru malev — 4602,5 silmaga.

500 ja rohkem silma küttide klassis lasksid:

1. H. Tederson, Sakala malevast, 526 s. (lamades 192, püsti 149, põlvelt 185)	
2. A. Torim, Sakala malev. 523 s. (189+163+171)	
3. A. Liiver, Järva 522 „ (189+154+179)	
4. E. Rikand, Tallinna „ 521 „ (190+162+169)	
5. N. Ende, Tallinna „ 518 „ (181+153+184)	
6. E. Rull, Järva „ 518 „ (184+157+177)	
7. J. Kärner, Sakala „ 515 „ (181+164+170)	
8. K. Häidson, Tartumaa „ 510 „ (189+154+167)	
9. O. Lellep, Narva „ 510 „ (189+156+165)	
10. A. Leppoja, Pärnu „ 506 „ (185+155+166)	
11. A. Mänd, Tallinna „ 505 „	
12. A. Teder, Tallinna „ 504 „	
13. A. Arumaa, Sakala „ 503 „	
14. H. Silber, Tallinna „ 503 „	
15. F. Lebedev, Narva „ 501 „	
16. A. Toom, Sakala „ 500 „	

Möödunud aastal oli: 500-silmalisi kütte 9 meest, 116 mehe keskmine silm 431,1. Käesoleva aasta 146 kütte keskmine silm on 448,7, seega küttide lasketaseme tõus 4,09%.

Laskurite klassis võistles 128 laskurit. Meistrikstuli Oskar Kerles Järva malevast 177 silmaga (200 võimalikust, 20 lasku lamades käelt). Möödunud aastal tuli samuti meistriks O. Kerles sama 177 silmaga.

Meistergrupiks tuli laskurite klassis Tartu maleva meeskond 1589 silmaga. Möödunud aastal tuli meistergrupiks Järva malev 1605 silmaga.

Tartu maleva meistergrupi koosseisus võistlesid: J. Niilus — 172 silma, J. Edro — 170 s., E. Reimann — 169 s., H. Vinkmann — 167 s., R. Tärna — 166 s., A. Puudel — 163 s., E. Lepik — 163 s., A. Soopalu — 141 s., A. Freimann — 139 s., B. Kont — 139 s.

170-silmalisi kütte laskurite klassis oli 8.

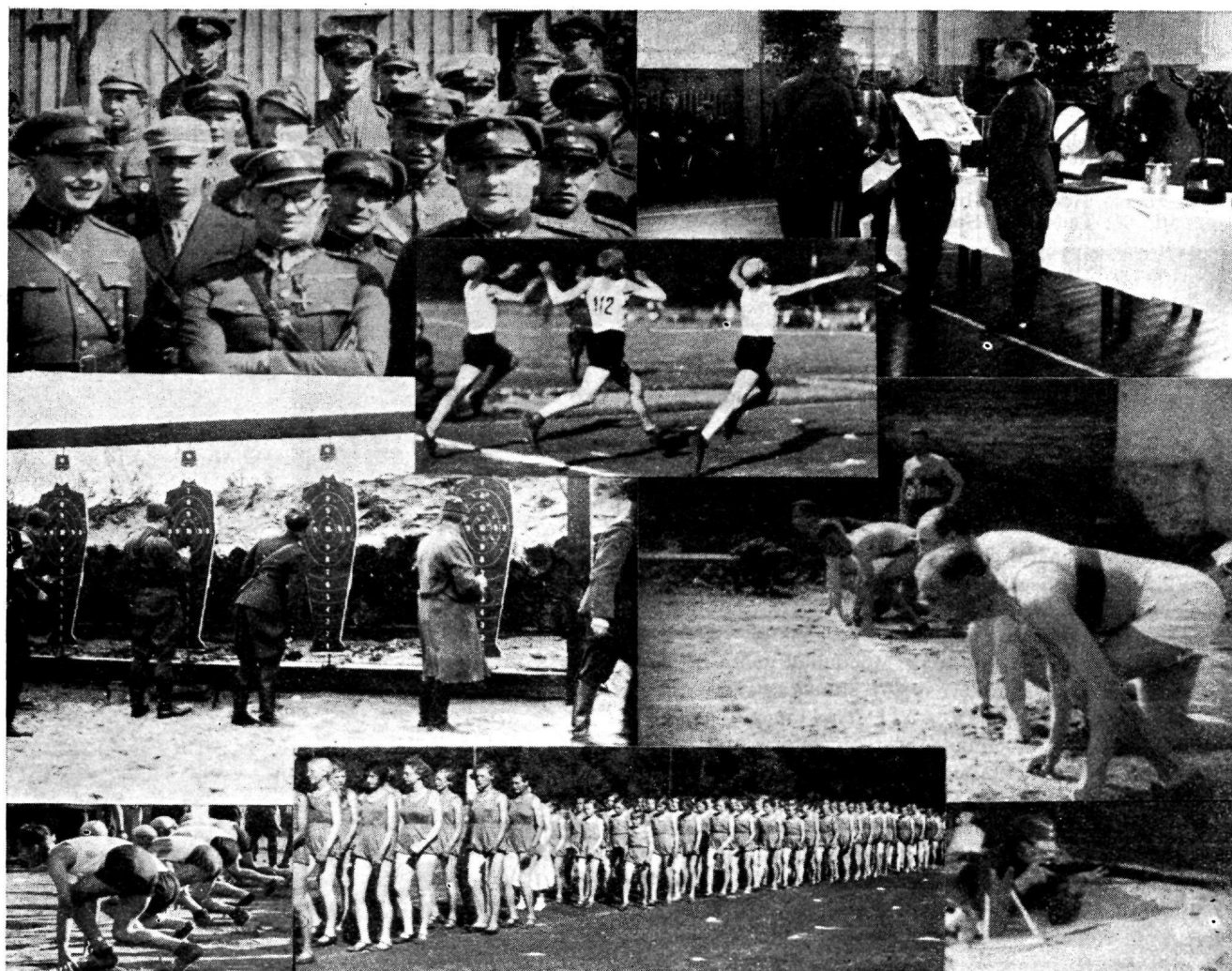
1. O. Kerles, Järva malevast, 177 silma,	
2. A. Tollkauer, Lääne „ 176 „	
3. A. Moranik, Narva „ 174 „	
4. V. Aulik, Järva „ 173 „	
5. J. Niilus, Tartu „ 172 „	
6. K. Kleemeier, Järva „ 172 „	
7. J. Tomberg, Võru „ 171 „	
8. J. Edro, Tartu „ 170 „	

Malevate paremus laskurite klassis: I Tartu malev — 1589 s., II Harju — 1560 s., III Järva — 1547 s., IV Sakala — 1533 s., V Tallinna — 1515 silma.

1934. a. oli: 170-silmalisi laskureid 5 meest, kõigi laskurite keskmine silm 135,7. Käesoleval aastal oli 170-silmalisi laskureid 8 meest ja laskurite keskmine silm 148,4, seega laskurite lasketaseme tõus 9,4%.

Sõjaväepüstolist laskmises võistles 145 meest; möödunud aastal oli võistlemas 131 meest. Meistrikstuli A. Hüva Sakala malevast 20 tabamuse ja 180 silmaga (20 lasku duellvõistluse tingimusel). Möödunud aasta meistriks tuli J. Kärner, 30 tabamust, 278 silma (lastes 30 lasku).

Meistergrupiks püstolist laskmises tuli Sakala malev, 167 tabamust ja 1440 silma, saavutades 83,5% tabamusi.



Ülal: Vasakul—võistlusmeeskond korrespondents-laskevõistluses Poola Küttide Liiduga. Meeskonna keskel peakohtunik kapten G. Radomski ja vanem kohtunik kol.-ltm. G. Vaher. Paremäl — auhindade väljajagamine Tallinna maleva võimlas. Keskel: Noorte 60 mtr. finiš. Vasakul — püstolitest laskmise märkimine, paremal — vanade veteraanide start. All: Keskel kodutütarde väljamarsimine staadionile, vasakul — noorte 60 mtr. jooksu start, paremal — tulejoonel.

Meistergrupi koosseisus võistlesid: A. Hüva — 20 tabamust ja 180 silma, A. Valk — 20 tab. ja 169 s., J. Kärner — 19 tab. ja 168 s., G. Kala — 18 tab. ja 158 s., E. Ratas — 18 tab. ja 153 silma, E. Kallak — 18 tab. ja 145 s., J. Pani — 16 tab. ja 131 s., J. Ihloff 14 tab. ja 120 s., J. Priikask — 13 tab. ja 113 s., M. Pääsuke — 11 tab. ja 96 s.

Sõjaväepüstolist lastes on lasketase jäänud endiseks, nii käesoleval kui ka möödunud aastal saavutati 76% tabamusi. Meistergrupiks tuli 1934. a. Sakala maleva grupp, tabamusi 85,3%.

Väikekaliibrilise eripüssi võistlusest võttis osa 40 laskurit möödunud aasta 59 laskuri vastu. Meistriks tuli Jaan Kärner Sakala malevast 573 silmaga (60 lasku kolmest asendist, à 20 lasku), mis on tähelepanuväärne saavutus. Olgu tähendatud, et samade tingimuste kohaselt möödunud aastal tuli Soome meistriks

O. Rantala 557 silmaga. (Soomes on sama tabamuste lugemine kui meie Laskurliidus.) Möödunud aastal tuli meistriks J. Pürn Järva malevast 560 silmaga.

Meistergrupiks tuli Tallinna malev 5417 silmaga.

Grupi koosseisus võistlesid: H. Silber — 560 silma, E. Rikand — 556 s., N. Ende — 552 s., V. Teder — 543 silma, P. Schüts — 540 s., A. Treier — 537 s., J. Varbola — 536 s., A. Mänd — 532 s., J. Madisson — 532 s., H. Ingrand — 529 s.

Möödunud aasta meistergrupp Järva malevast saavutas 5334 silma. Meeskonna keskmine saavutus käesoleval aastal oli 537 silma, möödunud aastal 505 silma, seega tõus 6%.

Väikekaliibrilisest eripüssist 550 silma ja rohkem saavutas 10 laskurit:

1. J. Kärner, Sakala malevast,	573	silma
2. H. Silber, Tallinna	564	"
3. J. Pürn, Järva	562	"
4. E. Rikand, Tallinna	557	"
5. E. Reitkam, Järva	556	"
6. A. Liiver, Järva	554	"
7. E. Rull, Järva	554	"
8. J. Jaska, Järva	554	"
9. N. Ende, Tallinna	552	"
10. H. Tederson, Sakala	550	"

Möödunud aastal 260 ja rohkem silma saavutas 10 laskurit.

Käesoleval aastal väikekalibribrilise püssist 145-mehelise meeskonna keskmine saavutus on 243,1 silma, möödunud aasta keskmine saavutus — 238,2 silma, see-ga edu 2,06%.

Väikekalibribrilise püssist laskmises malevate pa-rumuse järjekord on: I Tallinna malev — 2541,32 punkti,



Kaitseliidu veteraanid-sportlased. Vasakult—Mii-tel, Liinat, Hausenberg, Reiman, Hiip ja Lall

Möödunud aastal oli 550 silma mehi neli laskurit.

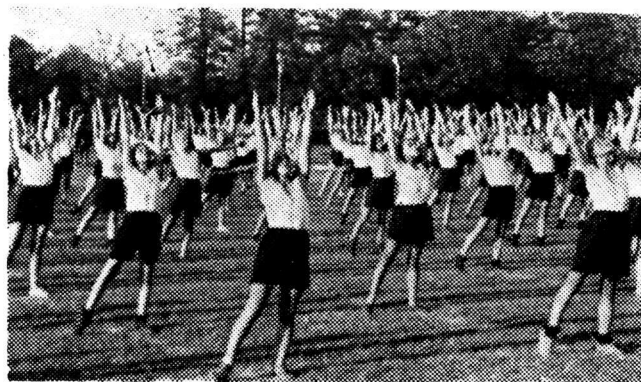
Väikekalibribrilise püssist laskmisest võttis osa 145 laskurit, möödunud aastal — 128 laskurit. Meistriks tuli M. Roorand Tartu malevast 274 silmaga (30 lasku kolmest asendist, à 10 lasku). Möödunud aasta meister oli V. Langel Järva malevast 267 silmaga.

Meistergrupiks tuli Tallinna malev 2541,32 silmaga. Möödunud aasta meistergrupp Pärnu malevast saavutas 2492 silma. Tallinna maleva grupi koosseisus võistlesid: H. Siirma — 265 silma, G. Russmann — 260 s., J. Jaanuska — 258 s., M. Saks — 256 s., A. Jänes — 255 s., A. Luuberg — 254 s., R. Peitong — 252 s., K. Lents — 252 s., A. Baring — 251,32 s., H. Avarsoo — 238 s.

260 ja rohkem silma saavutas 19 laskurit:

1. M. Roorand, Tartu malevast,	274	silma
2. K. Kübar, Tartu	273,98	silma
3. K. Häidson, Tartumaa	268	silma
4. J. Rull, Lääne	267	"
5. P. Labidas, Petseri	266	"
6. Sirma, Tallinna	265	"
7. N. Kütt, Narva	265	"
8. O. Uluots, Lääne	265	"
9. A. Tagen, Petseri	264	"
10. A. Havi, Lääne	264	"
11. J. Mihkelson, Valga	264	"
12. J. Voitka, Tartu	263	"
13. H. Kruustük, Valga	263	"
14. A. Reise, Tartu	262	"
15. O. Lellep, Narva	262	"
16. O. Roosalu, Valga	262	"
17. K. Kõiv, Lääne	261	"
18. A. Matsina, Pärnu	261	"
19. E. Tumm, Pärnumaa	261	"

II Tartu malev — 2533,98 punkti, III Lääne malev — 2533 p., IV Pärnu malev — 2525 punkti, V Petseri malev — 2502 punkti. Nii näeme, et esimese viie maleva punktide vahe on 2500 silmast kõigest 40 silma, mis on heaks tunnuseks võistluse tasavägisusest ja pinevusest.

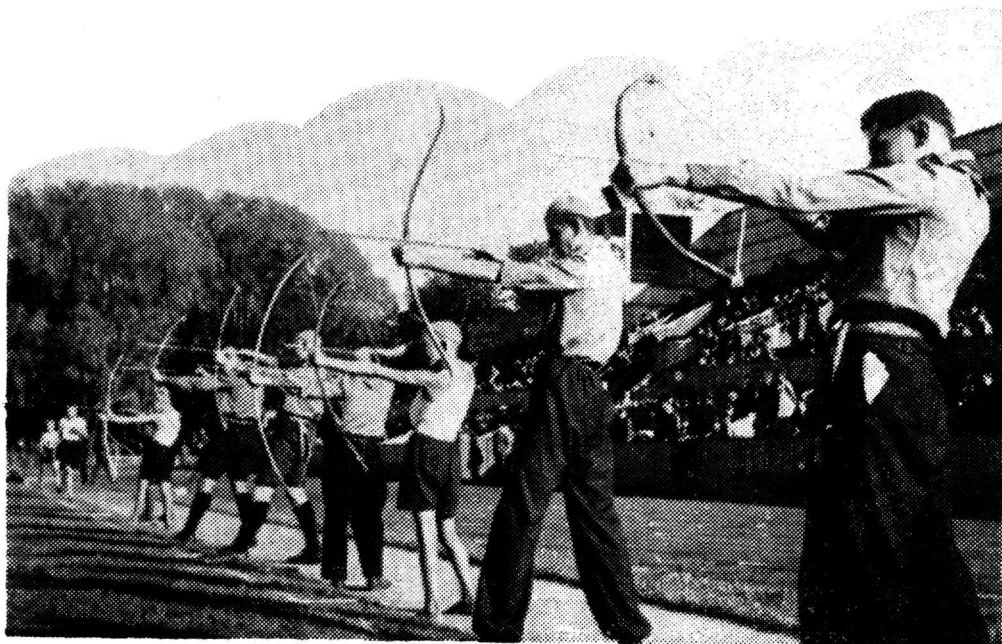


Noorkotkad võimlemas Tallinna staadionil

Laskevõistluste tähtsaimaks alaks oli lahinglask-mine, millest iga malev võttis osa viiemehelise meeskonnaga. Laskmine toimus 450 meetrile kolme püsiva ja 400 m kahe ilmuva kolmandikkuju pihta. Aega laskmi-seks 1,5 min. Hindamise aluseks võeti ühe kuju taba-miseks kulutatud aeg, kusjuures tingimuseks oli, et kõik püsivad ja üks ilmuv kuju pidi tabatama. Seega laskur pidi kujud ise leidma, seadma sihiku, valima sihtpunkti, vaatlema kuulide kukkumist ja otsustama ise,

Võidukas Tartumaa jalgratturite jagu saabub staadionile 180 km rännakult





Kõrval: Noored vibulaskmises võistlemas

All: Võistluste kohtunik märgib vibulaskemärklauas tabamusi

kas ta tabas kuju, et teisele kujule tuli kanda üle. Nii olid võistlustingimused õige rasked, mis andis ka tunda, sest ükski viiemeheline grupp ei tabanud täit arvu kujusid. Saavutati üksikute kujude tabamusi, kuid tule tagajärgede hindamine oli nõrk, selle tõttu tabatud kujude arv oli paljudel laskureil väiksem kui oli nõutud, ehkki tabamusi oli küllaldaselt ja üksikuis kujudes isegi mitu tabamust.

Parimaks lahinglaskuriks tuli H. Kartau, Tallinna malevast, keskmine tabamuse kiirus 9,0 sek. Teiseks tuli E. Mälgi, Viru malev. — 9,0 sek., III E. Linde, Võru malev. — 10,0 sek., IV H. Ollino, Pärnumaa mal. — 10,0 sek., V O. Meema, Võru mal. — 10,0 sek., VI V. Pikson, Tallinna mal. — 10,0 sek., VII E. Rull, Järva mal. — 10,0 sek., VIII J. Priikask, Sakala mal. — 10,0 sek., IX A. Kaasik, Tartumaa mal. — 11,25 sek. X A. Arumaa, Sakala mal. — 12,86 sek.

Esmakordselt korraldati meistervõistlus raskekuulip. laskmises. Lasti 750 m kaugusele 10 vöökuju pihta, 50 lasku, aeg piiramata. Paremuse määrati keskmise tabamuse kiiruse järgi.

Osa võttis 13 malevat, igast malevast 6 meest.

R.-kuulip. laskmises tuli meistriks J. Õunapuu Sakala malevast, kelle keskmine tabamuse kiirus oli 5,13 sek. Meistergrupiks tuli Järva maleva grupp 14,54 sekundilise keskmise tabamuse kiirusega.

Üldse aga rask.-kuulip. lasketagajärjed on nõrgemad kui püssidest. 78 laskuri keskmine tabamuse kiirus oli 37,22 sek. Keskmine tabamuse kiirus peaks olema vähemalt kolm korda väiksem. Suurimaks puuduseks rk. laskmises tuleb lugeda seda, et paljud lasksid paiskava külvamisega. Nii sattusid kuulid 50 meetri laiusele rindele, millest kujude all oli ainult 5 meetrit ja enamuse kuulidest langes kujude vahedele. Lastes valangutega tabamusvõimalused oleksid neil laskureil olnud kümme korda suuremad.

Raskekuulip. laskmises parimaiks laskureiks tulid:

1. J. Õunapuu, Sakala m., keskm. tab. kiirus	5,13 sek.
2. J. Vaga, Järva	6,25 "
3. A. Kroot, Tallinna	6,47 "
4. V. Madisson, Pärnu	9,0 "
5. D. Gutovski, Võru	9,75 "
6. A. Parna, Järva	11,4 "
7. J. Lüpsik, Tartumaa	11,53 "
8. A. Toode, Tartumaa	12,3 "
9. K. Greenbaum, Tall.	12,73 "
10. K. Jõgis, Viru	13,4 "



Paremuse järjekord: I Järva malev, II Tallinna malev, III Petseri malev, IV Tartumaa malev, V Viru malev, VI Pärnu malev.

Esmakordne oli ka meistervõistlus püstolkuulipildu-
jast laskmises, seetõttu ka tagajärjed pole veel rahul-
davad. Lasti 130—140 m kaugusele kuue 5 meetri va-
hedel kõrvuti seisva kolmandikkuju pihta, 30 lasku; aeg
piiramata. Paremus arvestati keskmise tabamuse kiiruse
järgi. Parimaks laskuriks ja p.-k. meistriks
tuli J. Albrecht Võru malevast — keskmine taba-
muse kiirus 6,03 sek. Meistergrupiks tuli Võru maleva
meeskond keskmise tabamuse kiirusega 11,91 sek. Kõi-
gi võistlejate keskmine tabamuse kiirus oli 28,83 sek.,
missugune aeg on liig pikk.

Parimaiks p.-k. laskureiks tulid:

1. J. Albrecht, Võru m., keskm. tab. kiirus	6,03 sek.
2. E. Viru, Tartu	6,17 "
3. G. Kiljak, Petseri	7,65 "
4. A. Allik, Tartumaa	8,0 "
5. K. Lahkna, Võru	8,75 "
6. J. Roots, Tallinna	9,26 "
7. J. Pinbaum, Petseri	9,60 "
8. H. Maripuu, Saarem.	9,75 "
9. J. Voitka, Tartu	10,62 "
10. O. Jürgenson, Tartu	10,96 "

Malevate paremus p.-k. laskmises: I Võru malev,
II Tartu malev, III Tallinna malev, IV Petseri malev,
V Viru malev, VI Lääne malev.

*

Läinud aasta kaitseliidu meisterlaskevõistlustega
võrreldes on üldine lasketase tõusnud igas klassis ja
igal alal. Malevate seas on tulnud esikohtade alal eri-
klassides suuri ümbergrupeerimisi. Nii on Järva ma-
lev oma seniselt esipositsioonilt tõrjutud seekord taha-
poole. Järva maleva asemel tuli küttide klassis võit-
jaks Sakala malev ja laskurite klassis Tartu malev.
Mõlemas väikekalibriilise püssi klassis tuli võitjaks Tal-
linna malev läinud aasta Pärnu ja Järva maleva asemel.
Püstolist laskmises kaitses edukalt oma seisukohta Sa-
kala malev. R.-kuulip. laskmises tuli tänava esikohale
Järva malev, püstolkuulipildujast Võru malev. Pari-
maks malevaks laskmises kokku kõigil aladel tuli Tal-
linna malev 10.638,32 punktiga. II Järva malev —
10.229 punkti, III Sakala malev — 10.135 punkti, IV
Tartu malev — 10.080,98 punkti, V Viru malev —
9.731,50 punkti, VI Võru malev — 9.401,99 punkti. Nii oli
malevate vahel esikohtade pärast tasavägine ja jõu-
küllane võistlus.

Sõjalise iseloomuga võistlused

Kui me laskesportlikke ja kergejõustiku-võistlusi
saame võrrelda eelmiste aastate võistlustega ja määrata
neis edu või langust, siis seda võrdlust ei saa tarvitada
sõjalise iseloomuga võistluste tulemuste kohta, sest siin
muutuvad võistluste tingimused, aeg, maastik, kaugused
ja teised tegurid.

Käesoleva aasta kaitseliidupäeva kavas oli sõjalise
iseloomuga võistlustest:

- orienteerumisvõistlus;
- sõjaline kolmevõistlus;
- ratturjagude rännakvõistlus;
- sidevõistlus;
- sõude- ja signaliseerimisvõistlus merekaitseliit-
lasile.

Orienteerumise ja orienteerumise-
jooksu võistlusest võttis osa 42 kaitseliitlast. Pare-
matele kohtadele tulid:

1. E. Roosmann, Tallinna malev,	ajaga	39,47 m.
2. V. Prööm, Harju	"	39,53 "
3. A. Kink, Tartu	"	40,37 "
4. E. Reinde, Harju	"	42,04 "
5. A. Kiisel, Tartu	"	48,53 "
6. V. Ruus, Tallinna	"	53,32 "
7. J. Marjak, Pärnumaa	"	54,03 "
8. J. Koovit, Sakalamaa	"	54,12 "
9. R. Ütt, Narva	"	54,35 "
10. J. Vomn, Pärnumaa	"	1:01,41 "

Parimaks meeskonnaks tuli Tartu meeskond kogu-
ajaga 5 tundi 51,39 m. Teisele kohale tuli Sakala male-
va meeskond ajaga 6 tundi 33,49 m; kolmandale kohale
Narva maleva meeskond ajaga 8 tundi 36,08 m.

Ratturjagude 180 km rännakvõistlu-
sest võttis osa 12 kümnevehelist jagu.

Esimesele kohale tuli Tartumaa maleva
meeskond ajaga 7 tundi 6 min. 9,5 sek. Meeskonna koos-
seis: R. Tamm, A. Väljaots, A. Laas, E. Ruubel, E. An-
ton, A. Oras, F. Tamm, E. Pallov, V. Ader, A. Visser,
A. Tsilmer.

Teisele kohale tuli Järva maleva meeskond
ajaga 7 tundi 34 m. 42,2 sek.

Kolmandale kohale tuli Pärnu maleva meeskond
ajaga 8 tundi 7 min. 2 sek. IV koht — Võru maleva
meeskond ajaga 8 tundi 12 min. 12,6 sek. V koht —
Tartu maleva meeskond ajaga 8 tundi 24 min. 57,7 sek.
VI koht — Tallinna maleva meeskond, ajaga 8 tundi 32
min. 29,7 sek.

Sõjalisest kolmevõistlusest võttis osa
71 võistlejat, võisteldes lähenemises, hüpete tegemises,
laskmises ja granaadiheitel. Kohtadele tulid lõppajaga:

1. E. Lukin, Tartu malevast,	ajaga	2:12,7
2. R. Ütt, Narva	"	2:38,4
3. J. Mager, Sakala	"	2:43,7
4. H. Kütt, Valga	"	2:45,0
5. V. Saarmann, Viru	"	2:51,7
6. A. Brenner, Võru	"	2:52,4
7. V. Sallert, Tallinna	"	2:54,5
8. B. Eksta, Võru	"	3:03,3
9. H. Rennit, Tallinna	"	3:03,7
10. J. Muru, Järva	"	3:03,9

Telefonisideme alal võistles 14 mees-
konda à 5 meest. Esimesele kohale tuli Tartu
maleva meeskond ajaga 33 min. Meeskonna koosseis: K.
Arbeiter, R. Kukk, K. Viller, O. Viller, J. Minkvits.
II kohale tuli Sakala maleva meeskond ajaga 48 min.
III Lääne maleva meeskond — 49 min. IV Tartumaa ma-
leva meeskond — 50 min. V Valga maleva meeskond —
52 min. 30 sek. VI Võru maleva meesk. — 55 min.

Sõudevõistluses tuli esimesele kohale Pärnu maleva
meeskond ajaga 10 min. 53,8 sek., II koht — Harju ma-
leva meeskond ajaga 11 min. 6,8 sek., III koht — Viru
maleva meeskond. Pärnu maleva sõudevõistluse mees-
konna koosseis: E. Puss, A. Nikolai, A. Kommisar, E.
Ruubel, J. Johanson, J. Pulk, F. Roger.

Signaliseerimisvõistlusest võttis osa
14 meeskonda. Esimesele kohale tulid Tartu maleva
merekaitseliitlased K. Keek ja E. Simenson, II Tallinna

meeskond E. Tahka ja A. Koemets, III Tallinna teine meeskond E. Sepp ja A. Boehm.

Kergejõustiku-võistlus.

Kaitseliidu sportliku tegevuse eesmärk ei ole üsiku sportlastüübi väljaarendamine ühel spordialal, vaid kodaniku-kaitseliitlase mitmekülgne kehaline väljaarendamine. Vastavalt sellele oli kergejõustiku kavvas domineerival kohal viievõistlus (100 ja 1500 m jooks, kõrgushüpe, kuulitõuge ja odavise). Et see võistlus oli esmakordne, siis oli ka osavõtt väikesearvuline. Võistlus oli kahes klassis: nooremale ja vanemale klassile. Nooremale klassis võttis osa 59 võistlejat, vanemas klassis — 16 kaitsel.

Kohtadele tulid nooremas klassis:

1. J. Meimer, Pärnu	malev,	272,3	punkti
2. E. Lilienthal, Narva	"	268,65	"
3. A. Mägi, Tartu	"	254,6	"
4. N. Kelinson, Harju	"	249,7	"
5. H. Kobbil, Järva	"	248,45	"
6. K. Tenso, Järva	"	243,0	"
7. E. Kink, Tartumaa	"	239,5	"
8. K. Teinmann, Harju	"	236,35	"
9. A. Mihelson, Tartumaa	"	234,9	"
10. F. Issak, Tartu	"	234,3	"

Vanemas klassis:

1. M. Liinat, Tallinna	malev,	213,1	punkti
2. K. Miitel, Pärnumaa	"	192,45	"
3. V. Märtsen, Pärnu	"	164,9	"
4. J. Soovik, Pärnu	"	164,65	"
5. V. Puust, Pärnu	"	164,3	"
6. A. Sams, Harju	"	159,3	"
7. E. Hiib, Tallinna	"	159,05	"
8. J. Tammik, Pärnu	"	139,1	"
9. J. Martin, Tartu	"	138,7	"
10. P. Lall, Tartu	"	126,55	"

3000 m jooksus esines 59 võistlejat:

1. E. Prööm, Tallinna	malev, ajaga	8:57,8
2. R. Sams, Harju	" "	9:07,8
3. A. Petermann, Pärnu	" "	9:12,8

4. F. Dunkel, Harju	" "	9:18,6
5. A. Anier, Tartumaa	" "	9:22,0
6. A. Saar, Tartumaa	" "	9:25,0
7. A. Kurg, Tartumaa	" "	9:28,0
8. A. Kraam, Harju	" "	9:28,0
9. R. Lulla, Tartu	" "	9:41,6
10. K. Kiili, Tallinna	" "	9:42,6

Parimaks meeskonnaks 3000 m jooksus tuli Tartu maleva meeskond, ajaga 47:57,4. II — Harju maleva meeskond, ajaga 48:03,8, III — Tallinna maleva meeskond, ajaga 48:28,6.

Teatejooksus 5 × 200 m esines 13 meeskonda.

I — Tallinna maleva meeskond,	ajaga	1:59,6
II — Tartu	" "	1:59,6
III — Järva	" "	2:04,8

Teatejooksus 5 × 1000 m esines 14 meeskonda:

I — Tallinna maleva meeskond,	ajaga	13:40,4
II — Tartu	" "	14:01,4
III — Harju	" "	14:14,2

Kokku võttes kõigi malevate tagajärgi ja arvestades paremust hr. riigivanema auhinnale said malevad punkte:

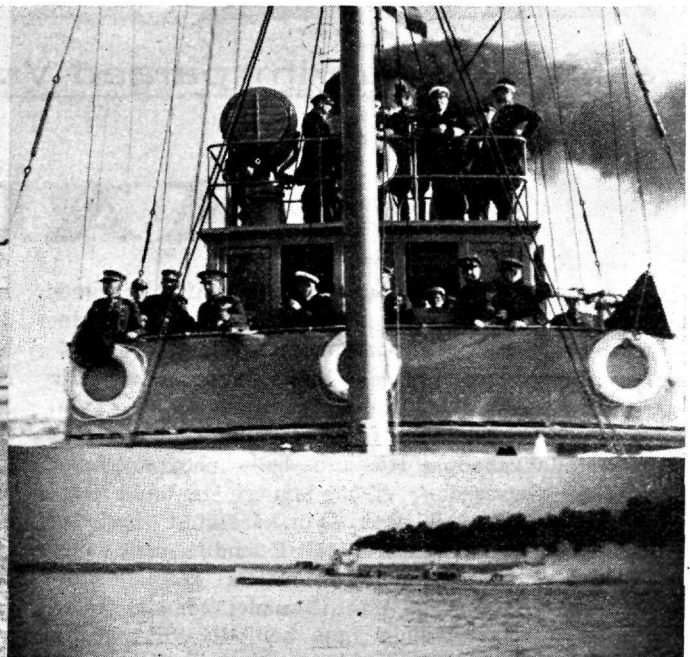
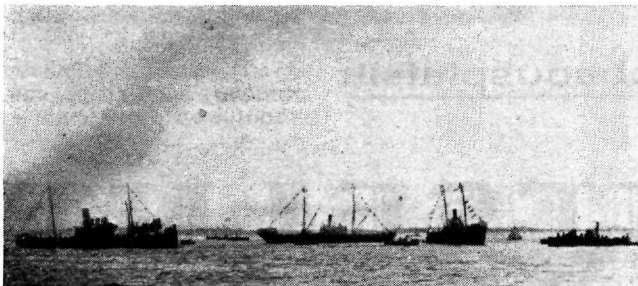
1. Tallinna malev	1216	247	231
2. Tartu	919	276	310
3. Sakala	974	61	184
4. Järva	918	132	135
5. Tartumaa	606	182	206
6. Võru	572	21	179
7. Pärnu	352	306	95
8. Harju	172	307	141
9. Viru	523	38	58
10. Petseri	483	19	20
11. Lääne	366	24	40
12. Narva	168	59	198
13. Pärnumaa	266	87	56
14. Saaremaa	109	31	42
15. Valga	85	—	81

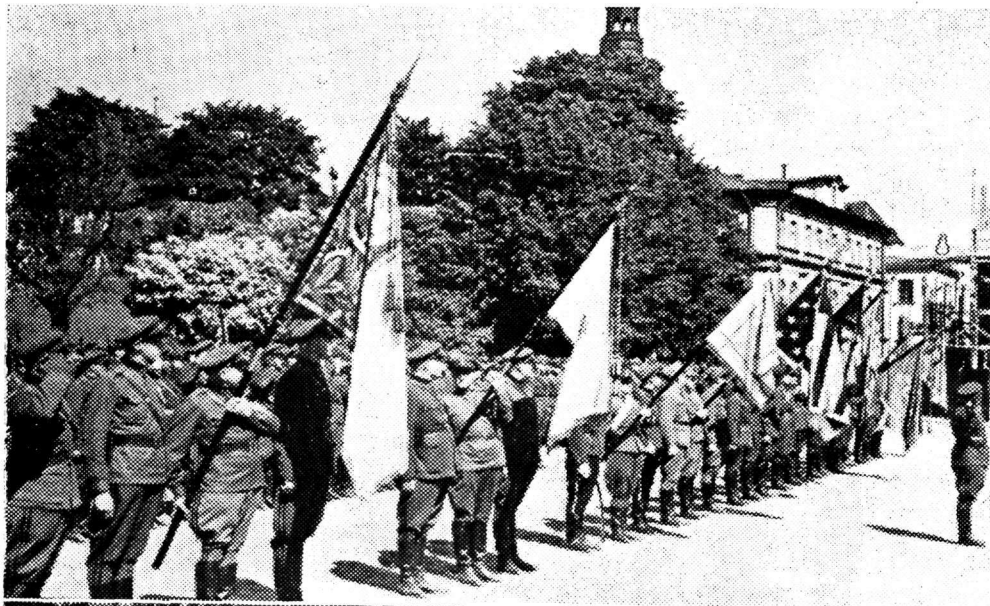
A. B.

Pilte kl. meriüksuste õppustelt Tallinna lahes:

Üla I: vasakul laevade rivi, paremal külalised v/l. „Laine“ komandosillal.

All: vasakul dessant Pirita rannal, paremal s/l. „Sulev“ suitsukatet tekitamas.





Eesti ajaloo suurim paraad Vabadusplatsil:

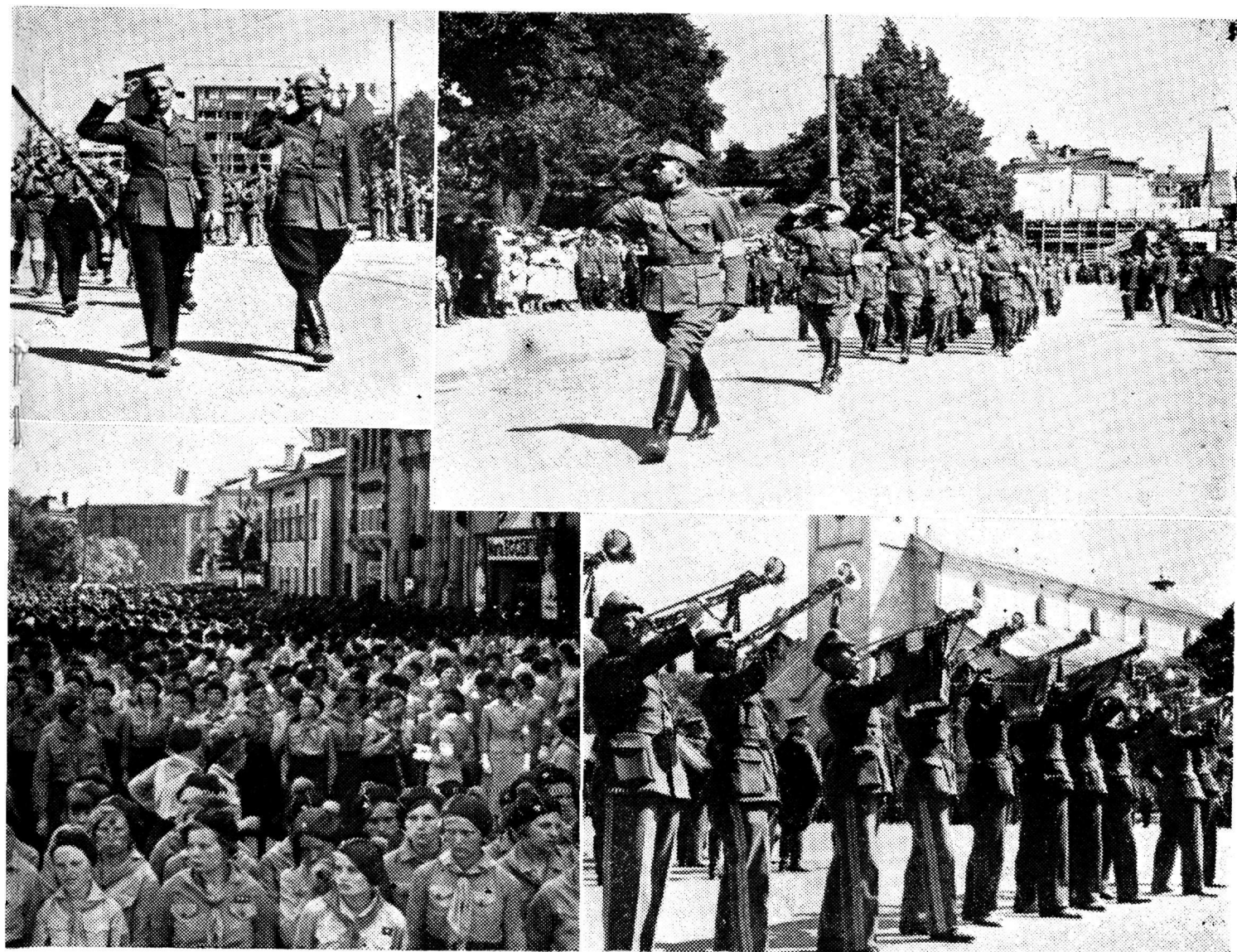
Ülal: vasakul: — Tallinna maleva all
raadmarsil. All: — vasakul — kv. üle
kodutütreid; paremal — fanfaaripuhu

KAITSELIIT J

Oma kodu eest selle sõna sügavaimas ja tõsisemas mõttes on eesti rahva mitmedkümnend sugupõlvend pidanud visa võitlust. Aastasadade kestes on ajaloo raudsed rattad veeretanud meie eelkäijatele ja meile endile ette palju ilusat, kuid ka palju valusat ja kurba. Kuid vabadusiha ja tahe olla vaba, tung vabadusele ja julgus astuda vabaduse teostamisele — need suurimad vaba rahva vourused — ei ole kunagi kustunud eestlaste hingest. „Kaugelt näen kodu kasvama!“ kirjutas meie lauluisa. Sama mõtte tõi lõuendile meie oma kunstnik ning selle pildiga kaunistati kõikjal sümbolsest meie rahvusaltareid. Samadel sõnadel kõlas meie esimestel laulupidudel oma helilooja viisil võim-

salt eesti laul kiuste toleagegetele võõrastele võimudele ning kutsus rahvast üles edaspidistele võitlustele. Nagu tammed tugekena meie kodumüüridele tormasid eesti mehed vabadussõtta, ja nad töid kodule uue ja täielise vabaduse. Meie võitsime!

Nüüd sammub eesti rahvas juba 16-dat aastat õnistava rahu tiiva all oma rahvuslikku iseolemist ja poliitilist vabadust korraldavat teed. Olgugi et selle aja jooksul oleme elanud üle ka mitmeid murranguaegu, oleme tänu meie rahvajuhtide ja rahva enda kainele ja järelemõtlevale iseloomule osanud õigesti hinnata tõsist vabadust ning hoida ära kõike seda, mis uuesti kisuks maha seni saavutatu. Kodu kasvab.



Üksuste lipud paraadriivis; keskel — nooredkotkad defileerivad aukülaliste tribüüni ees; paremal — Kalevi malevkond paemjuhataja kindral J. Laidoner pidamas paraadikõnet; keskel — üldvaade määratule rahvamurrule Vabadusplatsil. Esiplaaniljad teatavad paraadi algusest

A VÕIDUPÜHA

Rahvusliku terviklikkuse ja rahvusaate teenistusse on rakendatud kõik, mis tänapäeva kaalutlusil ja tuleviku väljavaateil on kasuks sellele kasvamisele. Teadmine, et meie geopoliitiline asend ja mitmed muud asjaolud tingivad, et sellele arengule ja kasvamisele on vaja ka kaitset, on meid toonud meie oma kogemuste põhjal ja teiste väikeriikide eeskujul ratsionaalseima kaitse korralduse juure. Me peame regulaarkaitseväge ja korda kindlustavaid alatise jõude nii palju kui seda kannavad meie majanduslikud võimalused. Ülejäänus peavad olema abiks kodanikud ise, kes vabatahtlikult koondunult kaitseliitu tõstavad meie kaitse korralduse jõud vajalise tasemeni. Lisaks sellele kõigele on Eesti

riiklik korraldus loonud oma naabritega sobivad ja heanaaberlikud vahekorrad, alati kinnitades seda, et meie ei tungi kellelegi kallale, küll aga oleme alati valmis ja kaitseme olemasolevat võõra vägivalla vastu.

Elu veereb oma rada. Olgugi et öeldakse, et elu on võitlus — sellega mitmekesine — võib ta pikapeale muutuda üksluiseks, liiga argipäevaseks. On vaja aeg-ajalt lampi valada uut õli juure, anda ergutavaid momente. Säärasteks on meil rahvuslikud tähtpäevad, millele läinud aastal uuna seltsis Võidupüha.

Võidupüha ei ole kunstlik sünnitus, vaid nende hulkade tähtpäevade, mis võidupüha tähe all seni pühitsetud laiali üle riigi, kokkutoomine ühele üle-



Vasakul — Poola Kütide Liidu ülem kolonel Frydrych; paremal — Soome kaitseliidu ülema kindral Malmbergi saabumine Tallinna sadamasse. Kindral Malmbergi saadavad kolonel A. Balder ja major J. Lepp

riiklikule tähtpäevale. Et see valiti just juuni keskpaigale, siis on see üks õnnelikemaid kokkujuhtumisi. Juuni keskel 1919. aastal murti meie ajaloolise vaenlase pealetung, mis tõi pöörde vabadussõjale. Mälestame ühtlasi ka võitlusi ja pöördepunkte meie rahva kaugemas ja lähemas minevikus. Loodusenähtusena olgu mainitud, et juuni keskel on kõige pikem päev, mille ees taganeb öö, mida vanast ajast peale sümboolselt tähistatakse jaanikutega. Samuti ei saa jätta märkimata, et meie põllumehele on juuni keskpaik üli-tähtis — kevadel külvatud vilid hakkab minema üle täiskasvamise ajajärku, et valmida lõikuseks sügisel. Lõppeks on juuni keskpaik tähtis ka meie kaitseleidule. Sel ajal oleme ikka korraldanud töö kokkuvõtteina kaitseleiidupäevi või muid suuremaid suviseid kokkutulemisi. Ükskõik mis seisukohalt võetud, on 23. juunil Võidupühana oma õigustatud seisukoht — see tähistab pöördeid, teeb kokkuvõtteid ja ühendab kõiki edaspidiseks tööks.

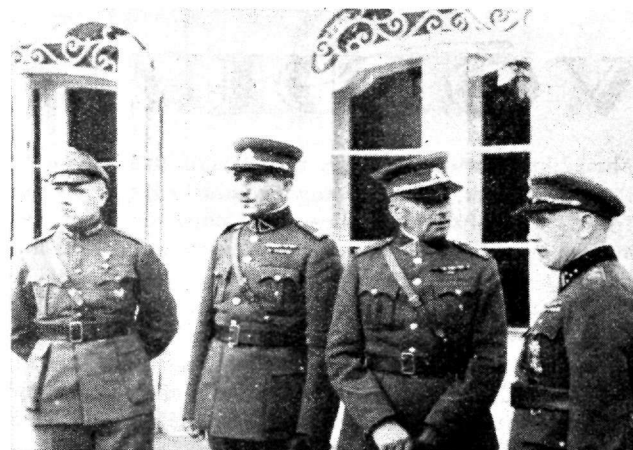
Nii on Võidupüha sügav tuum kaitseleiidule alati olnud lähedane. See tuum on tulnud üle vanalt eesti malevalt uuele malevale. Ka vanad eestlased tulid ikka aegajalt kokku, et pühitseda võite, mälestada võitlustes manalasse varisenuid, ülistada kangelasi, võistelda omavahel ja leppida kokku tuleviku ühisettevõtteis. Eks kaitseleitki ole püüdnud jäljendada samu kokkutulekuid, pühitsedes oma kaitseleiidupäevi, muidugi tänapäeva laadselt. Kuid tuum on ikka sama ja endine.

Kui kerkis esile Võidupüha, siis ei olnud see kaitseleiidule enam uus, vaid juba sisult ligidane, ja ta läks läinud aastal üle riigi selle päeva korraldamisele juhtivalt kaasa. Käesoleval aastal aga võttis kaitseleiid Võidupüha pühitsemise pealinnas täieliselt endale ja viis selle ka edukalt ja õnnestunult läbi. Pidustused töid pealinna kokku tuhandeid kodanikke. Välis-sidemete ja koostöö kinnitajaina viibisid neil suur-päevadel Soome kaitseleidu ülem kindral Malmberg

koos Soome kaitseleidu mereosakonna juhataja komendant Hollminguga, Latvia Aisargide ülem kolonel Prauls koos administratiiv-osakonna ülemaga kapten Ošega, Poola Kütide Liidu ülem kolonel Frydrych koos staabilema major Oraveciga ja Leedu kaitseleidu ülem kolonel Kaziténas ühes organisatsiooni-osakonna ülema kol. Kairiukštisiga. Samal ajal oli meie naiskodukaitsele õnn näha oma külalistena naiskodukaitse esindajaid Soome ja Läti sõsarorganisatsioonidest.

Sissejuhatavana avasid noored kotkad 19. juunil

oma üldlaagri 1450 osavõtjale Kose metsas, kus kees kuni 24. juunini nobe töö meie noorsoo juhtide ettevalmistamisel ja ka noorsoo enda rakendamisel tege-likule tööle. 20.—21. juunini raksusid Tallinna ümbruskonna lasketiirudel mitmesugused relvad, et selgitada osavaimaid osavate hulgast. Samal ajal võist-lesid oma erialadel mitmesugused eriüksuste meeskonnad. 21. juunil pidasid kodutütred oma ülemaalise aktuse ja võtsid ergutus- ja ühendava sümboolina naiskodukaitsele vastu oma uue üldlipu. Draamateatri ruumides korraldatud ühine isamaaline näidend, mis on pühendatud kaitseleiidupäevale ja millele sõnad on kirjutatud kodutütarde peavanem Salme Pruuden ja muusika loonud helilooja A. Virkhaus, köitis kõiki. See näidend tutvustas meie pere kõigi põlvede ühtlust, noorte kasvatusedistsiplineeritud ja sügavat tuuma, manas esile mälestusi minevikust ja asetaskas noorte hinge lugupidamise eesti emade vastu — Linda-ema armastuse näol — ja püüde saada tugevaks — Kalevite

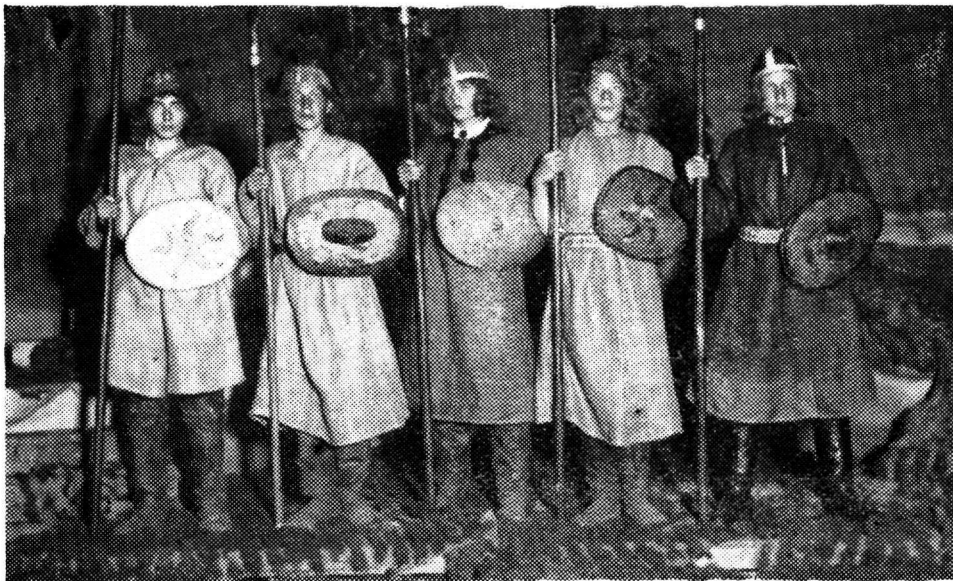


Leedu kl. ülem kol. Kaziténas, kolonel Kairiukštis, kpt. Truovere ja kpt. Arak Kadrioru lossi ees.

kanguse näol. Samal õhtul korraldas naiskodukaitse Estonia kontsertsaalis isamaalise kontserdi, rahvantsude ja võimlemisettekannetega ilusa piduõhtu. 21. ja 22. juunil toimusid kaitseliidu kergejõustiku ja sõjalise iseloomuga võistlused, mille haripunktiks kujunes 22. juuni õhtupoolik Kadrioru staadionil, kus demonstreeriti noorte kotkaste ja kodutütarde võimlemist ja vanad kui ka noored katsusid jõudu kergejõustiku aladel. Samal päeval korraldasid kaitseliidu mereüksused Tallinna lähel suurema meriõppuse, mis õhtu eel viidi nauditavasse

haripunkti. Õhtul demonstreeris Tallinna malev lauluväljal näitlikult ühe faasi tänapäeva lahingut, mis andis vanadele lahingumeestele võimaluse tuletada meele endisi lahinguid ja pealtvaatajatele kujuka pildi nüüdisaja moodsaist sõjapidamise viisidest. Kõigile eelnimetatud sündmustele ja ettevõtetele oli töendajana, et kaaskodanikud hindavad oma vabatahtliku kodukaitse püüdeid, publikut kogunenud ülirohkesti.

Järgnes suur isamaaline õhtu ja võidutulede pühitsemine lauluväljal, kus kodukaitse ja publik eriliselt sulasid kokku. Fanfaarid kuulutasid võimsate helidega kaitseväge ülemjuhataja kindral Laidoneri tulekut. Kaitseliidu ühendatud puhkpillide koorid kandsid ette Eesti algupäraseid helindeid. Tallinna maleva Toompea valemkonna tegelased esitasid katkendi A. Adsoni „Toomapäevast“ ja ÜENÜTO tantsurühm esitas rahvatantse. Ettekanded leidsid rohke publiku poolt teenitult kiiduavaldusi.



Stseen suure eduga läinud S. Pruudenti näidendist „Isamaa auks“



Kodutütarde lipu õnnistamine Estonia kontsertsaalis

Nüüd sammus üldise ovatsiooni saatel kõnetooli vabadussõjaaegne ja ka praegune kaitseväge ülemjuhataja kindral Laidoner ja pidas pidukõne. Ta rääkis neist ajaloolistest päevadest, mis eesti rahvas elas üle 16 aasta eest, landesvääri purustamisest Võnnu all ning selle tähendusest vabadussõjale, selle lõpule ja meie tänapäevale. Ülemjuhataja kriipsutas alla seda rasket ja vastutusrikast tunnet, mida ta tundis, kui ta ülemjuhatajana tol korral pidi andma otsustavaid käske võitlusteks, mis nõudsid meie rahvalt ohvreid. Need ohvrid töid võidu ja on pandiks meie tänapäevale. Edasi selgitas ülemjuhataja Võidupüha mõtet, ja kui kell oli täpselt 24, andis ta käsu: „Jäägu Eesti püsima põlvest põlve iseseisva ja vaba rahvana. Selle sümboliseks tähenduseks käsen süü- „Jäägu Eesti püsima põlvest põlve iseseisva ja vaba rahvana. Selle sümboliseks tähenduseks käsen süüdata võidutuled.“ Selle peale süüdati 15 tõrvikuga, mis sümboliseerivad 15 kaitseliidu malevat, võimsad tuleriidad ja kõrgel ritvad asetsevad tõrvatünnid, mis helendavalt löid loitma suveöös. Fanfaarid kuulutasid Võidupüha algust, mäeveerul süttis kaunis tulevärk, õhku raksatasid raketid, ülal tiirlesid valgustatud lennukid, prožektorid pildusid ristlevat tulevalgust, merel olid rivistunud meie kaitseja eralaevad ja jahid täies tuleilustuses. Sümbolne silmapilk oli ülev. Juuresolijate kauakestvate kiidu- ja poolehoiduavalduste saatel asus kaitseväge ülemjuhataja kõnetoolilt oma istekohale.



Kaitseliitlased 23. juuni ööl süüdatud võidutule ümber

Selle järele asusid kõnetooli külasviibivad sõbralike maade kaitseliidu ülemad. Soome kaitseliidu ülem kindral **Malmberg** tõi tervitusi Soome vabariigi presidendilt, Soome kaitseliidult ja isiklikult enda poolt. Ta tähendas, et Soomes on alati suure huviga jälgitud Eesti rahvuslikke ja riiklikke püüdeid ja elu. Üheks selle kindlustajaks on ülisõbralik koostöö mõlemate vennasmaade vabatahtlike kodukaitse organisatsioonide vahel. Ta soovis südamest õnne tähtsaks pidupäevaks ja palju head tuleviku kordaminekuiks.

Latvia Aiszarjide ülem kolonel **K. Prauls** avaldas suurt ja erilist rõõmu võida anda üle oma ligemale naabrile ja liitlasele, Eesti vabatahtlikule kodukaitse organisatsioonile — kaitseliidule, südamlikke ja sõbralikke tervitusi Latvia Aiszarjide poolt. Eriti tähendusväärseks peab ta seda asjaolu, et see sünnib päeval, millal mälestame sündmusi, kus murti ühiselt meie ajaloolise vaenlase pealetung ja kus Eesti kangelaslikud väed aitasid Latviat minna vastu lõplikule iseseisvusele. Sealt on pärit sõprus meie rahvaste vahel, mille tuliseimaiks kandjajaks on mõlemate maade vabatahtlikud kodukaitse organisatsioonid. Ta soovis, et see sõprus püsiks ja Eesti kaitseliit elaks ikka, kasvaks ja kosuks hüvanguks oma rahvale ja maale.

Poola Küttide Liidu ülem kolonel **M. Frydrych** tõi südamlikke tervitusi ning parimaid soove edaspidiseks õitsenguks Eesti kaitseliidule 300.000 Poola kütilt. Ta juhtis tähelepanu neile vanule ajaloolisile sidemeile, mis mõlemaid rahvaid seovad kaugemast ja lähemast minevikust. Ta rõõmustas, et võib isiklikult viibida Eesti kodukaitse suupäeval ja kinnitada, et need sidemed on tugevad ka tänapäeval. Nende sidemete jõulisiks kandjajaks on mõlemate maade kaitseliidud. Relvavendliku koostöö nimel tänapäev ja tule-

vikus soovis ta Eesti kodukaitse korraldusele parimat õnne ja head kordaminekut.

Leedu kaitseliidu ülem kolonel **Kaziténas** tõi tublile Eesti kodukaitse organisatsioonile tervitusi Leedu kaitseliidu — **Schauliju Sajungi** — poolt. Ta avaldas tõsist rõõmu näha, kuipalju Eesti kaitseliit on teinud Eesti rahvusliku elu ja kaitsejõudude tugevdamisel ja korraldamisel. Eestis on energiat ja tööjaksu, on kõrgeväärtuslik kaitsejõud ja tugevalt arenenud seltskondlik elu. Niisugune rahvas oskab astuda võitlustesse. Ta suudab ja peab võitma, kui see maksaks ka tema tublide poegade elu ja nõuaks rahvalt varalisi ohvreid. Balti rahvaste ajalugu on sarnane paljudes avaldusis. Sel tagapõhjal on arenenud ligem koostöö endistel ja ka praegustel aegadel. Üheks selle koostöö kandjaks on sõbralike maade vabatahtlikud kodukaitse organisatsioonid. Kolonel **Kaziténas** soovis, et see koostöö aiva tiheneks ja tuleks kasuks mõlemate maade ühispuudeile tänapäeval ja ka tulevikus.

Sõbralike välismaade kaitseliitude ülemate tervitused ja soovid võeti koosolijate poolt vastu kauakestvate kiiduavaldustega. Pärast seda, kui härra **F. Moor** oli esitanud sügavatundelise katkendi **Mait Metsanurga** uudis-romaanist „Ümera jõel“, siirduti võidutulede juure ja elati kaasa pealinna maleva poolt tulede juures pakutud ettekandeile ning ühineti ühislauludes ja -mängudes. Kell näitas kaugel üle südaöö, kui mindi laiali.

Järgneval päeval, pühapäeval, 23. juunil, toimus Vabadusplatsil suurejooneline kodukaitse paraad 17.000 osavõtjaga. Paraadi juhtis kaitseliidu ülema k. t. kolonel **Balder**. Paraadi võttis vastu kaitsevägede ülemjuhataja kindral **J. Laidoner**. Selleks päevaks kõigest kodumaa nurkadest kokkutoodud kaitseliidu esindusüksused — mehed, naised, noorkotkad ja kodutütred — seisid rivistunult sirgete ridadena paigal, mis



Kaitseliidu ülema k. t. kolonel **A. Balder** jätab jumalaga Läti kaitseliidu ülemaga kolonel **Praulsiga**

meie võidu tähisena on nimetatud ümber Vabadusplatsiks ja kus toimuvad kõik suuremad meie kaitsejõude esitavad paraadid. Siinkohal olgu tähendatud, et see paraad oli ühtlasi suurimaks, mis on peetud meie iseseisvuse aja kestes pealinnas.

Paraadi vastuvõtul pöördus ülemjuhataja paraadist osavõtjate ja paraadi jälgivate suurte rahvahulkade poole kõnega, kus tähendas seda suurt tähtsust, mis kodukaitse korraldus evib meie rahvale ja riigile. Ta märkis kaitseliidu tähtsat osa meie tänapäeva riikliku elu rahulikus arengus, avaldas oma heameelt, et kaitsejõudude püüdeist saadakse laialistes rahvahulkades hindavalt ja õigesti aru. Samuti märkis veel kord Võidupüha sügavat tuuma ja soovis, et rahva terviklikkus ning isamaaliselt häälestatud ülesehitav töö kehtaks igavesti. Erilist headmeelt avaldas ülemjuhataja selle üle, et meie noorsugu on võinud nii suurel hulgal jälgida Võidupüha pidustuste kaudu meie praeguse põlve õilsaid püüdeid ja saada siit väärikaid eeskujusid. Ülemjuhataja on veendunud, et tublide juhatuste kaudu noored kotkad sirguvad tublideks meesteks ja kasulikeks naisteks naiste ridadesse. Avaldanud tänu kodukaitsjatele, meestele kui ka naistele, vanadele kui ka noortele, seni tehtud üldkasuliku töö eest soovis ülemjuhataja kõigile õnne nii isiklikeks kui ka ühiseis ettevõtteis ka tulevikus. Üksmeele, kohuse truuduse ja alati valmis oleku nimel laulis ühine kodukaitsjate pere võimsalt oma rahvusliku hüdni. Järgnes paraadmars ja kodukaitsjad ruttasid rongidele, mis neid viisid tagasi kodudesse.

Kaitseliidupäev ja Võidupüha on möödas. Ühisel kaasabil ja tahtel õnnestus ta kõiges ülihästi. Nii suurearvuline ja -jonneline kaitseliidu etteaste rahupäevil on esmakordne. Ta tõendas veel kord kaitseliidu organisatsiooni sisemist ühtlust ja asjalikku töökorraldust, alatist valmisolekut kodukaitses ning vankumata seismist kodukaitse aate ja rahvusaate teenistuses. Ta näitas, et kaitseliit ei piirdu mitte ainult oma liikmeskonna ettevalmistusega riigikaitse tööle ja selle rakendamisele riigikaitse tegelikule teostamisele, vaid et tal on veel laiemad ülesanded. Kaitseliit tahab kõiki ühendada isamaalises ja rahvuslikus vaimus ning rakendada riikliku võimu juhtimisel eestluse teenimisele. See juhtimõte on kaitseliidule olnud suundtähtsiks kõiges tema senises töös ja ettevõtteis. Sama mõte sai elavaks järjekordselt ka viimasel Võidupühal. Sama siht kestab kaitseliidu töös ka edaspidi. Võidutulede sümbolne lõke viidi keskkohast jälle kord laiali üle maa. Ta elab kodukaitsjate hinges edasi ning aitab täiskasvanuil juhtida oma ühiseid samme kodukaitse töös, hü-



Ülal: Vasakul — kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoneri hüvastijätt kindral Malmbergiga sadamas suurtükipaadi SP 1 pardal. Paremal — Eesti ajakirjanike puhkekodu Kosel lipu-ehetes väliskülaliste vastuvõtu puhul

All: Külalised ja meie kaitseliidu juhtivad tegelased ajakirjanike puhkekodu õiteküllases aias

vanguks meie vabale kodumaale. Sama hingeloid aitab kasvatada võrsuvat noorsugu meile vajalises vaimus kehalt ja hingelt tublideks ja kasulikeks tulevasiks riigikodanikeks ja kodukaitsjaks.

Sõbralike naaberriikide kodukaitse organisatsioonide juhtivate esindajate viibimine kaitseliidupäeval ning tegelik ja südamlük osavõtt Võidupühast kinnitas järjekordselt selle üldkasuliku koostöö tarvet ja tulemusi, mis valitseb asjaosaliste maade kodukaitse organisatsioonide vahel. See koostöö kehtu ka ikka edasi!

Meie ise aga saime Võidupüha kaudu juure uut ergutust, jõudu ja kinnitust, et eesti praegune põlv on väärikas Kalevite kanguse kandja ja et meie noorsugu viibib Linda-ema armastuse ja hoolitsuse all.

Jäägu see ikka nii!

A. Truvere.

Eralendurite lennutehnilisest väljaõppest

Õhuasjanduse isad, alates Lilienthaliga, sünnitasid relva, milline maailmasõja rahvaste taplustes aitas rajada rahule teed. Tähtsate peade arvates on see moodne ja võimas ning oma arenemises veel piiritlematu relv tuleviku sõdades üks tähtsaimaist ja mõjuvaimaist relvliikide koostöös. See relv on lennuk. Selle relva kandja — lendur. Kv. lendurite ettevalmistamine toimub k/m lennukoolis. Rööbiti kaitseväs ettevalmistatavale lennupersonaalile evib tähelepanu propaganda, hool ning ind, mida pühendatakse riikide eralennuasjandusele ja eralendurite kasvatamisele. Saksamaal näiteks pole luba pidada sõjaväelist lennuväge — seda enam on aga arenenud tema eralennuasjandus, millise ta kergesti võib muuta sõjaväeliseks kõigi oma ülesannete iseloomuga. Et lennuvägi on kallis relvliik, siis oleks muidugi tulusam rahuajal lennujõudu kasutada teatud määral rahva ja riigi majanduselu teenistuseks, kuna kaitsevajadusel võiksime ta suunata relvastatud jõuna vaenlase vastu. Eralennuasjandus oleks aga eeskätt suunatud riigi majanduse teenistusse, kuna sõja puhul ta peaks suutma taotella ka sõjaväelise iseloomuga sihte.

Meilgi on esimesed pioneerid eralennuasjanduse alal ristitud ja tööstus sel alal võib julgesti teha silmi tulevikule. Eralennuasjanduse arenguga kergib aga üles tõsine küsimus, elulise tähtsusega küsimus sel alal: eralendurite lennutehnilise väljaõppe ja treeningu küsimus. See riivab igäüht, kes on huvitatud lennutehnikast; veel enam — ta puudutab kaudselt kogu rahvast, riiki. Lennuasjandus võib areneda ainult siis tervel alusel, kui ta on hädaohutu. Nüüdisaja lennuki mootor ja konstruktsioon tagavad peagu hädaohutu lennu; need hädaohu kriisid, millised esinesid lennuki sünniajal, on leidlike ajude ja tehnika abil piiritletud minimaalsuseni.

Hädaohutus aga oleneb nüüdki suurel määral lendurist, ja lennumeel, mis on vajaline hädaohutuks treeninguks ning lennuks, omandatakse juba lennutehnilise väljaõppe algperioodil, s. o. oleneb instruktorist. Tavalisteks võrdluseks üteldakse: 1% lennuõnnetusi juhtub mootori ja lennuki arvel, 99% aga lenduri süü läbi. Õpilane, kes halvasti või pooliti õpetatult lõhub masina varajases soolos, võib meeoleult ja usult ise oma võimist hakata kahtlema, kuid ühtlasi ta tilgutab heidutatavat hirmu mõju ka kaaslasisse. Halb lendur eralennuliinil võib mõne oma fiaskoga ühinguale tuua suuri kahjusid ja sellased sagedased kordumised võivad tõsiselt kõigutada eralennuasjanduse usku häisse arenguvõimatusse. On vaidlematult selge: üheks eralennuasjanduse arengu tiivustavaks elemendiks on pioneeride hea ning laitmatu lennutehniline väljaõpe. Lennuväljaõppe lennuasjanduse arengu algperioodil oli seoses suuremate

ohtudega ja õnnetused sel ajal olid sagedased nähtused. Ühes aja ja kogemustega sel alal täienes ka väljaõpe ning kerkis küsimus: kas lennuväljaõpe on hädaohtlik või on siiski võimalik õpilast õpetada lendama kaugel hädaohu piirist? See on küsimus, millele ei saa vastata juhuslikult, süvenemata väljaõppega seotud elementidesse. Keegi ei tea paremini kui kogenud instruktor, et lendamist ei või „noppida“ 2—3 nädalaga, ja vilunud ning suurte kogemustega instruktorid annavad sellele küsimusele vastuse: valvsad, intelligentid ja füüsiliselt terved ning võimsad inimesed võivad lennukunsti omandada kaugel hädaohu piirist vaid siis, kui nende juhtimine ja õpetamine teostub vilunud instruktorite juhatusel, kindlate meetodide alusel.

Õppida lendama ja õppida autot juhtima — need on 2 erinevat tegevust. Peagu igäüks võib tunnilise õpetuse järele nädala kestes omandatud kogemuste põhjal osavalt autot juhtida. Teisest küljest — on vajaline aga vähemalt 10 lennutundi, et õpilane (valitud) oskaks lennukit ja mootorit käsitada aerodroomi piirkonnas koos instruktoriga, viimase valvel olles iga võimaliku raskema eksituse selgitamiseks. Kui auto juures on õppida 1 asi, siis lennuteenistuse alal on neid 10. Sissejuurdunud põhiviga võib varajastel ainulendudel kergesti põhjustada tõsiseid ja kurbi tagajärgi, ja seepärast on vajaline treeningu kestust pikendada. Treening kindla meetodi alusel ja vilunud instruktori hoollel aga võõrutab õpilasest kõik ohtlikud elemendid ja harjumused ning juhised hädaohutuks lennuks kui ka hädavajalikeks ettenägematuks juhtumeiks kasvavad õpilase ajju. Vähe on neid, siiski kindel protsent, kes psüühiliselt ei ole lendureiks kõlvulised. Õpilane olgu füüsiliselt ja psüühiliselt valitud. Valik toimugu eriarstide valvel, kes on teadlikud inimese füüsiliste ja psüühiliste elementide väärtuste vajalikkusest lennukutses. Õpilase psüühilised omadused, millised on raskemad alul määrata, võivad atestatsiooni leida hiljem (enne ainulendu) instruktorite poolt.

Olulisemad elemendid lennutreeningus on: õpilane, treeningu olud, meetod ja instruktor. Treeningu olud olgu kohased algajale. Nimetatu all on mõeldud lennuki tüüpi, aerodroomi geograafilist asukohta, suurust ja iseloomu, ilmastiku olusid, lennuteenistuse reegleid ja muid selletaolisi elemente. Nende elementide kohane valik vajab asjatundlikku otsust ja korraldamist.

Suurima tähtsuse omab õppemetood. Lennukunsti võib õppida vaid hädaohuta teatud normaalastete kaudu. Kõik katsed liiga kiirustada, täita vajalisi õpinguid ja manöövreid üksteisele peale surudes, seedimatult — on seotud hädaohuga. Tõsiselt kaaluteldud meetodi järele toimides on aga edu kindel ja ohud,

Purilendu õppimas

See tundub nüüd tagantjärele nagu väikese muinasjutuna, et minust sai purilendur. Ei uskunud seda mina isegi ega julgenud seda arvata sõbrad ega tuttavad. Ma ju kartsin varemalt kõrgusi. Üliõpilasena näiteks ekskursiooniga Tallinnas Puhkide veski kõrgesse torni ronides oli üsna paha tunne ülalt alla vaadata. Ja Oleviste põlenud tornitipus jäi omal ajal ka käimata seepärast, et kartsin südame minevat pahaks. Aga ennäe saatuse aprilli — nüüd on mul taskus purilenduri A liigi kutsetunnistus. Kuidas see küll juhtus? Kas eksisid teedeministeeriumi auväärseid härrad tunnistuse väljakirjutamisega või on saanud inimesest endast teine olevus kõrguste tundmises?

Küllap see viimane oletus on õige. Purilennu süsteemikindla õppimisega kasvab ka inimese ümber lendurile vajalistelt omadustelt...

Algas meie töö paarikümnemehelise grupiga möödunud sügisel. Eralendur V. Vunn (uue nimega Valdur Rannaleet) oli sooritanud rea demonstratsioone lennupäevadel ja oli käinud purilennukil üle lahe hõimlasil külas. Ta võttis siis kätte oma teadmisi anda ka teistele edasi. Suurema osa ta õpilasist moodustasid lennukite ehitajad poisid. Instruktor V. Vunn kutsus oma algatusel ka kolm leHEMEEST lisaks, „et te tegelikult tutvuksite lendamisega ja teaksite, mis see tõeliselt on, kui sellest kirjutate“. Nii me siis olimegi seal koos tema ümber aerodroomil nagu jüngrid oma prohveti ees.

Kõlab küll veidi imelikuna, aga on siiski tõsi — lendamise õppimine algas meil paigalseisval lennukil. Panime tuulise ilmaga purilennuki nina vastu tuult ja istusime siis kordamööda peale. Igaühel tuli hoida lennuki tiivad tasakaalus nii kaua kui keegi suutis. Purilennuk nimelt on niivõrd kerge „lind“, et seisab tasakaalus üsna keskmise tuule juures, ilma et tarvitseks hoida käega kinni. Tuleb vaid

juhet vajaduse järgi liigutada. — Ja üks see juhtme liigutamine olegi õieti lennuki juhtimine, nagu pärastpoole hakkas selguma.

Kui tasakaalutunne veidi sisse harjutatud vastu tuult istumisega, siis tulevad esimesed „sõidud“. Neid tehakse kummikõie abil. Pannakse kaheharulise kõie juure kummagi haru otsa 3—4 meest ja need peavad sikutama lennuki liikuma. Et kummile alguses anda pinget, siis paar meest hoiab lennukit sabast kinni. Üks mees hoiab lennuki tiibu tasakaalus ja „lendur“ ise istub väriseva südamega juhi-istmele — sest mine sa tea alguses, kui kõrgele too „masin“ võib tõusta ja kuidas seal ülalt saab alla. Tahtmata paneb südame põksuma. Instruktor aga vaatab kõrvalt rahuliku ilmega ja annab startimiseks käsku.

Esimeste lennukatsete juures teeb instruktor harilikult sellase viguri, et ei lasegi lennukit tõmmata maast lahti. Ta lihtsalt ei anna nii palju pinget kõiele. Sel puhul lennuk libiseb mõnikümmend meetrit maapinda mööda ja jääb seisma. Kui aga järgmiste startide juures pinget suureneb, siis tõuseb ka lennuk juba maast veidi lahti. Ja kuigi tolle esimese õhku tõusmise juures lennuki kõrgus maapinnast ulatub vahest ainult kasteheina latva, jääb sellest meelega siiski ilusaim mälestus. Tolle esimese lennu puhul lööb südame alla sellane omapärane mõnus tunne — vaat, nüüd ma lendan. On kohe selge, kuidas juhtme liigutusele reageerib lennuk ja nagu kuulab juba „lenduri“ sõna. Seal sa võid juba üht või teist tiiba tõmmata üles ja alla ning ka kõrgustüüri saab veidi liigutada, et masin sõidaks ühtlase kõrgusega ja langeteks libisedes vastu maad. Oled saanud nagu tolle 20. sajandi imeriista — lennuki — valitsejaks, kuigi muidugi algelisemal määral. Kuid lendamise tunne hakkab idanema juba sellest momendist ja see tunne, kurivaim, ongi batsilliks, mis murrab inimese

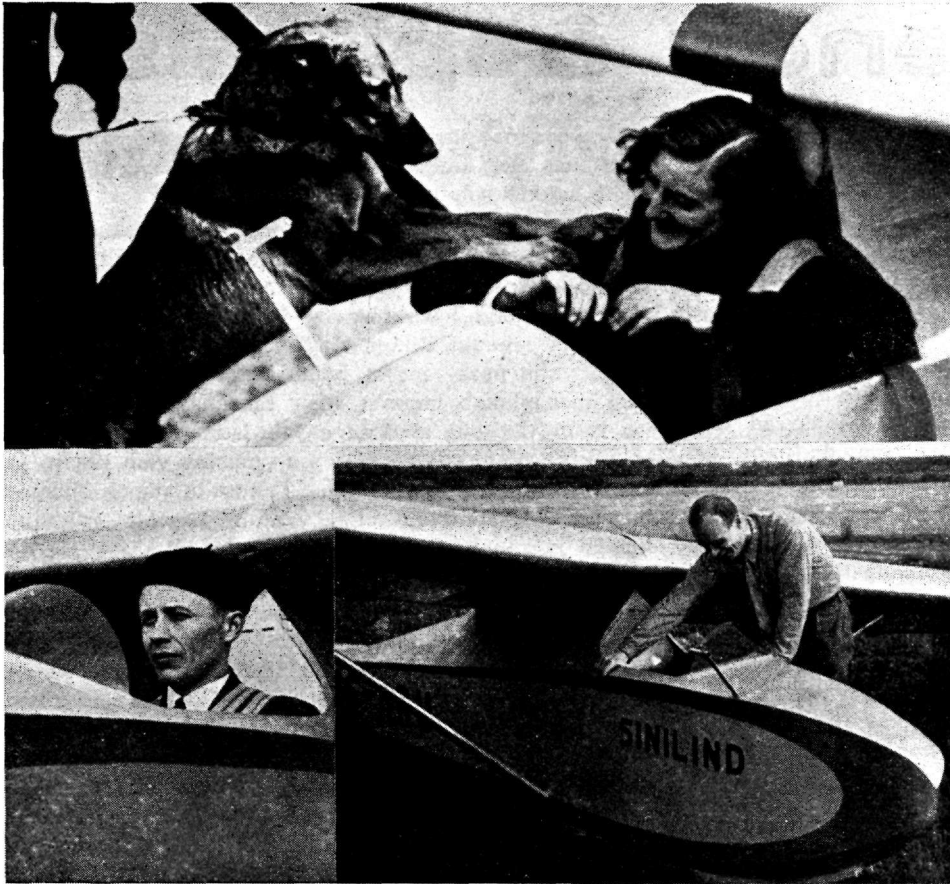
mis treeningul võivad ilmned, välditavad. Veel enam: on vaja asjatundlikku ning metoodilist kooli, et kindlustada hädaohutut treeningut. On ju õppida palju üksikasju ja ainult siis, kui nende õpetamine järgneb loogilises vältuses, võib edu pant olla täiuslik. Lennuinstruksioon — see on omaette eriteadus.

Mõned head ja vilunud lendurid ei kõlba instruktoriks, teiselt poolt — lendur keskmiste võimetega võib saada aga väga heaks instruktoriks. Vahe seisab võimes analüüsida õpilase vigu ja neid talle edasi anda ning selgitada kõige arusaadavamal teel. Lennuasjanduse laienemisega hakatakse mõistma ka instruktori tähtsust ja vastutust. Õpilane astub ju õhuvalda, tundmata ta võlusid ja iseäraldusi. Tal puudub teadmine lennuki ja omaenese võimeist. Sel algeriiodil ta oleneb instruktori otsusest ja ülalpidamisest: kooskõlas tema tahtega ta suunab ja kasvatab oma tegevuse ja oskuse. Vigu ja eksimusi taipab ta vast siis,

kui need kõik tehakse arusaadavaks. Võime tunda ja vältida võimalikke lennuohte omandatakse alles kogemuste põhjal. Järelkult lennutreeningu hädaohutuse mõttes õpilane on peaaegu olenev oma instruktorist. Seepärast peabki instruktor oma lennumeelega otsustama ja edasi andma kõik olulise ja vajalise. Ja edaspidinegi vastutus lasub instruktoril. Kui arst õpilase silmanägemiselt tunnistab lennuteenistusse kõlbmatuks, pole sinna midagi parata. Praktilises lennus aga instruktor peab leidma õpilase mittevastavad psüühilised omadused, neid analüüsima ja nende põhjal endale looma pildi õpilase sisemisest minast.

Lennuinstruksioon — kõigi ta oluliste elementide vastastikusel tundmises ja koostöös — väärneb seepärast tõsist tähelepanu, kui tahame, et saaksime eralendurite kaadri, kes meie noorele eralennuasjandusele tuleviku arengus oleks toeks.

R. A. F. Quarterly andmeil H. A.



✿
 ÜLAL — Londoni tütarlaps Joan Meaken, kes lendas tormisel ilmal purilennukiga Kölnist Londoni. Esimene teravitaja lennuväljal oli ta truu koer Karry

ALL — Iehemeled lendamist õppimas. Vasakul S. Veidenbaum „Vaba Maast“ ja paremal A. Kask „Päevalehest“

✿

vastupanu lennuasjandusele. Ta teeb selle ala niivõrd huvitavaks, et sa enam ei hooli külmast ega tuulest, jätad kõrvale kõik muud lõbud ja lähed jälle aerodroomile maitsma toda magusat mürki — lendamist. Ega asjata ütlevad vanad lendurid, et nad on päris haiged, kui tükil ajal ei ole saanud maapinnast lahti. Lendamine on kõige muu kõrval suur hingeline üelamine...

Kui nüüd tagantjärele vaadata neid väikesi hüpeid kummikõie abil, mida teevad teised õpilased ja mida meiegi tegime läbi, siis kisub küll suu muigele. Nii mannetuna näib pealt vaadates esimene lendamise aste. Kuidas seal mõnel mehel üks kandepind ripub õhus alla poole nagu lastud varesel; kuidas teine mees suure ärritusega vajutab mõtlematult jalgtüüri ning teeb jõnkse õhus nagu jänes põõsaste vahel joostes, ja kuidas kolmas rebib lennuki nina üles ja alla ning lõpuks, kui kiirus on kadunud, maabub sellase prantsatusega, et purunevad lennuki tiibade toed ja vahest puruneb isegi lennuki kere! Aga kõik need vigurid me tegime ka ise läbi ja need tuleb läbi teha igaühel, kes hakkab õppima purilendu.

Juba veidi kõrgem aste purilennukoolis on auto abil õhku tõmbamine. Meil Tallinnas oli esimese kursuse päevil kasutada o.-ü. „Mootori“ vana buss, mis austerasti on pensioni välja teeninud. Aga leidus meistermehi, kes panid talle hääled sisse. Ühe tagumise ratta külge kinnitasime rauast trumli ja selle ümber mähkisime raudtraadi. Tolle ratta telje tõstsime puuklotside peale

maapinnast lahti ja teised rattad kiilutasime kinni nagu rehepeksumasinal, et auto ei liiguks paigast, kui tagumine trummel hakkab lennukit vedama. Nii siis lendamise juures auto seisab ühel aerodroomi äärel ja teisest äärest hakkab purilennuk tulema raudtraadi tõmmates. Instruktor ise istub autos ja vaatab läbi klaasi, kuidas õpilane liigleb lennukiga traadi otsas. Seal ta ühtlasi surub gaasikangi rohkem või vähem, kuidas ta kellelegi õpilasele arvab kiirust lubavat.

Auto šlepis olles on esmalt suurimaks mureks jalgtüüri käsitlemine. Kummikõie taga ei saa kätte nii suurt kõrgust, et jalgtüüri oleks hädapärast vaja. Auto šlepis aga viib tuul lennuki paratamatult kõrvale, kui ei anta jalga. Ja sellega on õpilasel peamurdmist, sest ei tule alati järsku meele, kumba jalga on vaja vajutada. Tarvis on aga reageerida kiiresti. Kuid harjuvad külge varsti needki vigurid.

Kui instruktor annab loa tõmmata juba kõrgemale, siis õieti saab tunda planeerimistunnet. Tõmbad auto kohale lennuki üles umbes 100 meetri peale või üle selle ja lased seal end traadi otsast lahti. Hakkad pikkamööda tulema alla. Nüüd peab harjutama, et ei lükkaks lennuki nina järsku maapinna poole ega ajaks kiirust asjata suureks. Kuid ühtlasi ka seda, et ei rebiks nina üles ega kaotaks kiirust hoopis ära. Kui kiirus jääb väikeseks, siis juhtmed enam ei reageeri ning lennuk võib hakata langema vastu lenduri tahtmist. Seepärast peab talitama täpselt. See nõuab alguses tublit pingutust ja ka lend ei tule sile. Kuid pärastpoole

hakkab kasvama linnutunne ja muutub endalegi lihtsamaks seal ülal olek. Silmad ja nägu hakkavad tundma kiirust tuule surumise järgi ning käsi juhtme küljes hakkab reageerima automaatselt, kui mõni kandepind vajub allapoole. Samuti ei ole jalgtüüri lükkamiseks enam vaja niipalju peaaegu tööd, vaid seda teevad jalad nagu iseendast. Siis hakkab jääma ka aega vaadata alla üle ääre ja heita pilku ülalt linna peale. Aga südant see ei võta siis enam põrmugi pahaks, nagu varemalt tornis viibides. Oled juba harjunud kõrgusega.

Kui olime teinud kummiköie ja auto abil umbes 30—40 õhikutõusmist, siis saime loa hakata tegema pöördeid õhus. Tõmbasime lennuki umbes 100 meetri kõrgusele üles ja sealt püüdsime maabuda ringiga tagasi startimispaika.

Kuidas need ringid meil ümber aerodroomi küll alguses kellelgi läksid, seda ei taha enam lõbusasti tuletada meele. Aga eks nad hakanud järjest ikka siledamini minema ning lõpuks mõni mees meist pani lennuki juba täpselt sinna tagasi, kust see tõusis. Ei olnud siis enam lennuki tassimist oma jõul üle pika aerodroomi, vaid muudkui vea traatkõis uuesti konksu külge ja las' läheb järgmine mees. See muutis meil kogu õppetegevuse palju hõlpsamaks.

Nüüd oleme niikaugel, et endisest 20-st mehest on 8 meest annud purilenduri eksami. Oleme küll veel kõige väiksemat liiki lendurid, kuid siiski on tee juba

K. Schleicher
av. meh. purilendur instr.

PURILENNUST MAAL

Seistes lähedal lennule, tundes võlusid ja läbielamusi õhuvallas ning teades lennuasjanduse arengu tähtsust riigikaitse seisukohast vaadatuna lubatagu mul avaldada mõned mõtted purilennu arengust maal ja selle võimalustest.

Oleme harjunud kuulma ja meie teadmine tunneb end olevat kodus, kui on juttu lennuasjandusest kuski suuremas keskuses, linnades või viimasel ajal ka mõnes suuremas alevis, kuid lennu arendamine maarahva keskel on kutsunud esile sageli vaid muigeid. Tõsi, lennuasjandus on väga laialdane ja sedavõrd tähtis ala, et teda ei saa kanda maale kõigis ta avaldustes, ja sellest polegi tarvidust, kuid osa praktilisest lennust on väga hästi teostatav maal, ja nimelt purilennuala. Siin on isegi paremusi võrreldes linnadega, sest siin leidub rohkem tõsist huvi ja tahet asja vastu ja elav materjaal ise on vastuvõtlikum õppustele, nagu seda näitavad kogemused ja tähelepanekud. Ei saa salata, et maaoludes on palju raskem viia läbi purilennukite ehitamist, samuti purilennu-kursusi, kui linnades. Esiteks puuduvad meil maal täiesti vastavad katsekojad, materjaalide katsetamiseks. Kui aga tahetakse tunda vastutust purilennuki ehitamisel, siis peab olema enne materjaali kasutamist võimalus jõuda kindlale teadmisele, kas ta vastab nõutavatele normidele lennuki ehitamise juures. Kasutada aga tundmatut ja juhuslikku materjaali on täiesti lubamatu.

lahti kõrguste poole. Teised kaasõpilased jäid maha aja puudusel või ei jõudnud muidu pidada sammu. Aga nad tulevad järele järgmistes gruppides ja tulevad koos paljude uutega. Juba tekivad maalegi kaitseliitlaste keskele purilennu-ringid ja vabast ajast ning vabatahtlikult kokkupandud veeringuist ehitatakse purilennukeid. See spordiala on arenemas suure jõuga. Ta on ka seda väärt, et teda arendada. Ei paku ükski teine sport niivõrd mitmekesisest kehalist treeningut koos väärtuslike hingeliste elamus- tega nagu lendamine. Ei ole ka ühegi teise ala juures nii suuri arenemisvõimalusi tulevikus nagu lendamise alal, sest see on alles praeguse sajandi saavutus, kus lõppsõna pole kaugelki veel öeldud.

Ärgu ükski terve inimene arvaku, et temast ei saa lendurit. Kõige enam püüavad seda arvata närvlikud inimesed. Neile aga tuletagem meele ameeriklaste ütlust — „närviarste poleks meil üldse vaja, kui inimesed õpiksid lendamist“. Järelikult on võimalik lendamise abil ravida ka hingelisi rikkeid.

Eestlaste psüühilised omadused öeldakse olevat üldiselt väga sobivad heade lendurite saamiseks. Purilennu abil on võimalik teha eesti rahvast lendaja rahvas. Kui me kasutame seda võimalust, siis oleme täitnud meie sajandi ülesande. Teised rahvad on juba ohinaga selle ülesande kallal.

Ei tohi meiegi viivitada!

Andres Joasalu.

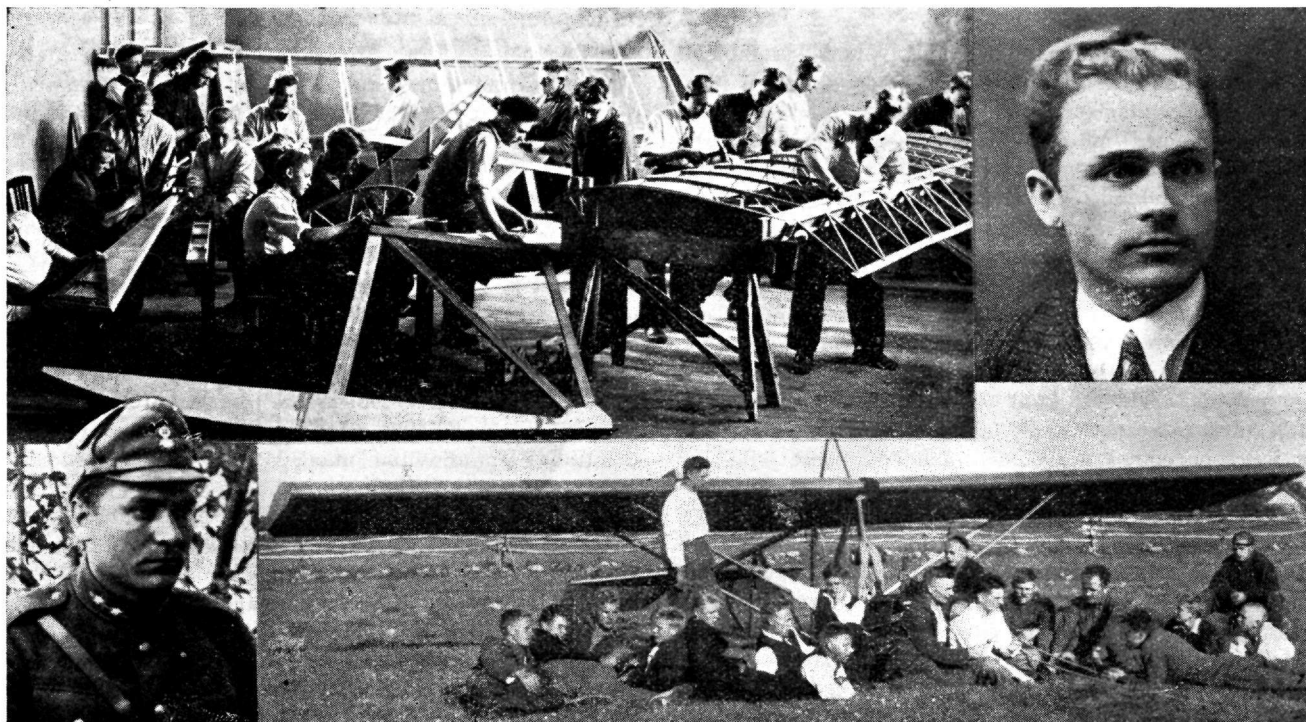
Raskusi sünnitab veel mõnede spetsiaalsete materjaalide muretsemine, mis vastaksid nõudeile. Ostes äri-dest kontrollimata antakse tihti alaväärtuslikku materjaali, mis ei ole kõlvuline tarvitamiseks. Siin peaks astutama vastavaid samme kaitseliidu poolt, seades sisse spetsiaalmaterjaalide muretsemise võimaluse enda kaudu vastava kontrolli all. Seni on selles asjas lahkesti vastu tulnud O. G. L. lennukite ehitustöökoda ja on annud kontrollitud materjaale, mis on palju hõlbus- tanud ehitustööde läbiviimist. Kolmas end tunda andev raskus on maaoludes tööabinõude ja -riistade puu- dus, kuid see on kerge ületada, kui on vastav summa raha paigutamiseks tööriistade muretsemise alla. Ni- metatud raskused pole aga ületamatud ja need ei tohi kohutada lennuhuvilisi maal. Praktika on tõendanud seda, et maal on võimalusi hoogsaks tegutsemiseks purilennu arendamise alal. Toon näitena kaitseliidu esi- mese purilennuki „Kesavarese“, mille ehitas Harju ma- lev seal, kus puudub vähimgi keskus, on vaid üksik metsaküla nimega Kõnnu. Alljärgnevad andmed rää- kigu töö edukast läbiviimisest.

Purilennuk on poola tüüp „Wrona“, ristitud meil „Kesavareseks“, mõnede muudatustega konstruktsioo- nis, mida kogemused on näidanud meie oludele vasta- valt tarvis minevat. Ehitusaeg kestis 15. märtsist ku- ni 11. juunini s. a. Selle aja kestes tehti 1700 töö- tundi, töötas 24 lennuhuvilist noormeest, praegused pu-

rilendur-õpilased. Materjaal maksis 350 krooni, tööta-
 suks makseti 90 krooni, kokku 440 krooni. Siia juure
 on arvatud seadeldis, auto vints startide tegemiseks.
 Katselendudel näitas tähendatud purilennuk häid len-
 nutagajärgi, tõustes 700 m tõusumaalt 300 m kõrgele
 (katse ajal oli tuule tugevus 6,5 palli). 100 m kõrgu-
 sealt teeb täispöörde tagasi stardi kohale. Horitsion-
 taallennul on väga stabiilne. Need andmed on küllal-
 daseks tõenduseks sellest, et maa-oludes on võimalus
 viia purilennuki ehitustööd läbi väga kiiresti, kusjuu-
 res lennuki omadused ei kannata. Muidugi mõtlen siin
 lihtsamate purilennukite ehitamist. Nendele kogemus-
 tele tugeades julgen soovitada paljudele lennuhuvilistele
 alata organiseerimistööd vastavate meeskondade moo-
 dustamiseks, kelle ülesandeks oleks purilennukite ehi-
 tustööde korraldamine. Muidugi on see mõeldav ainult
 siis, kui on leitud eriteadlane, kes omab vastava har-
 iduse ja praktika ehitustöödeks ning on võimeline kand-
 ma vastutust oma töö eest. Kui aga puudub vastav isik
 selleks, siis on kindlasti ilusal algatusel kurvad taga-
 järjed. Kas ei anta lennukile lennuluuba või ei tõuse
 lennuk üldse, ja väga tihti lõpetatakse ehitustöö, s. o.
 jäetakse see pooleli, ära tundes, et purilennuki ehitus
 ei ole siiski igalt juhitav. Meie kodumaal on ju teh-
 tud mitu tegelikku katset purilennukite ehituses, kuid
 vähesed on saavutanud tagajärgi. Et hoida ära veel
 halvemat kui seda on olnud, peaks leiduma ka meil
 keskasutus, mis on võimeline kontrollima ehitustööde
 juhatajaid ja ehitustöid. Meil on olnud puudus prak-
 tiliste tööde kogemustega isikuist lennukite ehituse

alal, aga neid siiski leidub, eriti nende hulgas, kes on
 töötanud kauemat aega O. G. L. lennukite ehitustöö-
 kojast ja omavad ka purilenduri kutse. Pean siinkohal
 tähendama, et iga purilendur ei ole kaugeltki ehitus-
 tööde tundja purilennukite alal, ja oleks kuritegu as-
 jatundmatult lasta ehitada või ise ehitada. Julgen loo-
 ta, et siinkohal kaitseliit kui praegune purilennuarengu
 kandja varsti siin tõmbab selged piirjooned ja selle
 hädaohu kõrvaldab, muretsedes vastava kaadri ja ra-
 kendades selle tööle lennuhuviliste keskel.

Seni on meil täiesti puudunud kogemused puri-
 lennukursuste korraldamise alal maal ja on avaldatud
 ainult mitmesuguseid arvamisi selle kohta. Nüüd on
 teinud alguse k.-l. Harju malev, korraldades seega esi-
 mesed purilennukursused üldse kaitseliidus, kursus kuu-
 lub Kuusalu malevkonna juure ning tegelik väljaõpe
 sünnib Kõnnu ja Kolga külades. Praegu on kursustel
 19 osavõtjat. Ehkki soovijaid oli palju rohkem, pol-
 nud tehnilistel põhjustel võimalik võtta vastu rohkem
 õpilased. Iga päev on praegu praktilise lennu harjutu-
 sed, hoolimata kiirest tööajast ja kaugest vahemaast,
 mis lahutab õpilasi aerodroomist, (osa õpilasi käib üle
 20 km kauguselt). Õpilaste jõul on puhastatud vas-
 tav maa-ala kividest, mis on aerodroomiks, ja praegu
 ei panda paljuks angaari ehitamist. See näitab, et
 maal tuksub kuum ja jõuline veri, mis himustab tege-
 vust õhuvallas, ja Harju maleva noored võivad seda,
 lennates juba 15 meetri kõrgusel ja tehes kuni 100 m
 hüppeid. Tiivustagu lennutahe ka teisi maanoori!



Ülal: vasakul — „Kesavarese“ ehitamine Kõnnu koolimajas, paremal — purilendur instr. K. Schleicher, „Kesavarese“ ehitaja, ja Harju maleva purilendurite kursuste juhataja
 All: vasakul — Kuusalu malevkonna purilennu salga pealik A. Kronström, paremal — purilendurite kursus

Purilend noorsoo kasvatusvahendina

Iga ajajärk tingib üksikisikult ja massilt erilist hingeelu. Mida kergemini suudetakse kohaneda ajavaimuga, seda suuremat edu võiakse saavutada üldises võidujooksus enesealahoju eest. See tõsiasi sunnib ka noorsoo juhte otsima ja leidma uusi vahendeid noorsoo kasvatamise alal.

Veel mõned aastakümned tagasi oli rahva ja üksikisiku kultuuriring väga tagasihoidlik, piirdudes kodu, kooli ja kirikuga. Meie aeg on siia lisanud terve rea nõudeid, milledega peab olema kontaktis, tahtes esineda kultuurinimesena.

Tähtsaimaks huviringkonnaks on kujunemas tehnilised küsimused. Moodne inimene peab olema võimeline juhtima masinaid vastavalt oma tahteavaldustele ja sihtide ning eesmärkide taotelemisele.

Rohkem tähelepanu tehnilistele küsimustele noorsoo kasvatuses — on juhtmõte, mida noorsoo juhtidel tuleb pidada silmas.

Kui tahame pidada sammu teiste kultuurrahvastega tootmise, kaubavahetuse, liiklemise jne. alal, kui tahame võimaliku kallaletungi puhul meie kodumaale astuda väärikalt vastu vaenlasele ja hoida armastatud tükikese maapinnast vabana meie endi jaoks, peame eeltoodud juhtmõtte tõstma isegi esiplaanile.

Tehnilistest aladest on suurimaid edusamme teinud lennuasjandus. Kuuldub hääli, et tuleviku liiklemine rahvusvahelises ulatuses toimub peamiselt õhu kaudu. Samuti kujutatakse tulevikusõda kui õhusõda. Seega kujuneb lennuasjandus üheks tähtsaimaks huviojektiks meie rahvuse ja omariikluse säilitajaile.

Meie eralennuasjandust pidurdab aga kapitali vähesus ja esialgu ka selle väike tasuvus, sest sisemaal liiklemiseks on meil sündsate maabumiskohtade võrk hõre ja välisliiklemises tuleks astuda teravasse võistluse välismaade lennuühingutega. Ka ei või meie kiidelda rahvamassi küllaldase tähelepanuga lennuasjanduse suhtes. Siin peame leidma väljapääsu.

Mida ei suuda üksik, seda suudab hulk. Me peame kogu rahva kasvatama lennurahvaks, nagu oleme töö- ja laulurahvas. Lennuasjandus tugenevana kogu rahvale võiks olla võimeline saavutama suuri tagajärgi. Tulevikus peaksid lennupeod ja näitused meie rahva juures etendama sama osa, mis põllutöö-, kaubanduse-, tööstuse-näitused ja laulupeod, kujunedes samuti kogu rahva tugeva jõu, tahte ja andekuse võimsateks demonstratsioonideks.

Puudutan siin pikemalt üht abinõu lennuasjanduse rahvapärastamisel — purilendu. Kasutan andmeiks ühe kaitseliidu maamaleva lennusalga arengu vaatlisel saadud kogemusi.

1. *Purilend on noorsoo ala*, siin on veel palju mängu, romantikat ja noorsoole nii omast „tormi ja tungi“.

2. *Purilend on võimas kasvatusvahend*, arendades noorsoos ühistunnet, kohusetunnet, korralikkust, täp-

sust, tasakaalukust, julgust, kiiret otsustamisvõimet, püsivust, kannatlikkust ja intelligentsi.

3. *Purilend arendab töösust*, sest iga purilendur peab õppima ehitama endale ise lennuki.

4. *Purilend oma odavusega on laiaadele hulkadele kättesaadav*.

5. *Purilend on võimas lennupropagandavahend*.

6. *Purilend võimaldab andekamate mootorlennurite seleksiooni*.

7. *Purilendu on võimalik teostada vähenõudlikul maa-alal, põllul, lagedal heina- või karjamaal*, seega langeb ära purilennu-aerodroomide puudus.

Eriti peatuksin p. 2 toodud väite, purilennu kasvatava mõju, juures.

Purilennu õppimine on teostatav ainult ühiselt, vähemalt 10-mehelise grupina. Sealjuures peab iga õpilane olema kindlasti oma kohal. Vähimgi ülesannete unustamine häirib kogu grupi tegevust. Kui õpilasel ei ole küllaldaselt kohusetunnet, ühistunnet ja tööarmastust, siis ta kohanedes olukorraga süvendab eeltoodud omadusi või langeb välja lennuõpilaste hulgast. Tegelik töö näitas, et väljalangejate protsent on väike. Suurem osa arendas jõudu pingutades oma positiivseid omadusi ja võimeid.

Järgmised omadused: korralikkus, täpsus, julgus, kiire otsustamisvõime, tasakaalukus — on omadused, mida vajab lennuõpilane oma õppe teisel astmel, kui edasijõudnu, kui tulevane purilendur. Siin on õpilase ümberkasvatamine seotud juba suuremate raskustega. Kuid kui on püsivust ja kannatlikkust, juhil ja juhital, siis võib ka väheandelisest õpilasest saada purilendur, kuigi vahest mitte rekordlendur. Kui purilend seega on arendanud rea noorte positiivseid omadusi seevõrra, et nad suudavad esineda omadustelt vastandina endisile — kas see ei ole suursaavutus kasvatuslikul alal?

Eriti maa-oludes peaks purilennul olema tulevikku, kuna kuuldub kaebusi, et maa noorsugu kipub lämmatama ulakus. Inimene iseendast ei ole halb. Kui aga eriti noorel puudub võimalus rakendada oma energia ülejääke, siis ta paratamatult otsib võimalusi eneseväljenduseks, ja seda kõige kättesaadavamal teel. Sellest ka kalduvus ulakusele.

Purilend suudab kindlasti täita suurema osa lünki noorsoo argipäevas kui ka valmistada talle pühapäevarõõmu. Vaja ainult luua sellekohased võimalused.

Tekib küsimus, milline keskkorraldus peaks võtma omaks purilennu arendamise üleriiklikus ulatuses. Meil praegu tegutsevatest üleriikliku ulatusega seltside koondustest on suurem enamus kitsaste erisihetite teenistuses. Organiseerides seniseile seltsidele kohapeal juure veel eraldi lennuühingud, missugused koondatuna omakorda keskühingu või liidu ümber arendaksid maal purilendu, tekiks juba nüüd üleorganiseeritud külas terav vastasrind uuele koondusele.

Siin on kaitseliit astunud tänuväärse sammu, asudes arendama ja propageerima purilendu. Kaitseliidul on siin häid võimalusi asja eduks. Kõigepealt üleriiklik hästi korraldatud ja distsiplineeritud organisatsioon, siis tegevust ihkav noorsoo koondus — noored kotkad. Ka täidab purilend teataval määral riigikaitse eelõppuse ülesandeid. Õppevahendeid oleks kaitseliidu allüksuste vahel kerge vahetada, võimaldades

seega igal õppegrupil kasutada mitmet tüüpi lennukeid.

Meie aeg, noorsoo, riigi ja rahva tulevik nõuavad, et noorsoo juhid kaitseliidu algatusest ei sammuks tähelepanematult mööda, vaid et nad purilennule kui riiklikult ja kultuuriliselt tähtsale üritusele osutaksid küllaldast tähelepanu.

A. Kronström.

Esimene purilennuk Tallinna malevale

4. juulil toimus Tallinnas, Ülemiste aerodroomil, esimese Tallinna maleva purilennuki pidulik õhkutõusmine. Sündmuse puhul olid tulnud kohale kaitseliidu ülema asetäitja kolonel A. Balder, Tallinna maleva pealik R. Lints ja Tehnilise malevkonna pealik A. Tääker. Uue lennuki juures seisis rivistunult purilennu salk eesotsas pealik V. Vunniga.

Tallinna maleva purilennuki ehitajaid ja lennusalga liikmeid tervitas kolonel A. Balder, toonitades lennuspordi tähtsust. Ta ristis uue lennuki „Kotkaks“ ja löikas lennuki nina eest katki rahvuslindi.

Teedeministeriumi inspektor Org, andes üle uue lennuki lennukõlvulisuse tunnistuse, avaldas sügavat rahuldustunnet ja heameelt selle üle, et lennuasjanduse areng seisab säärase suure ja jõulise organisatsiooni kätes nagu seda on kaitseliit. Ta soovis oma poolt õnne kaitseliidule ilusa algatuse puhul.

Esimese lennu tegi uuel lennukil purilennu salga pealik V. Vunn. Lend toimus puhtalt ja V. Vunni arvates olevat esimene lennuk konstruktsioonilt ja töölt väga hästi õnnestunud. Tehti veel starte kuulsusriikka „Sinilinnuga“, millega teatavasti V. Vunn ületas Soome lahe maailmas esimesena.

Uus lennuk on Saksa Zöglingi tüüpi. Ehitama hakati teda 13. mail purilennu salga pealiku abi Hans Ruubeli juhtimisel. Kuu aja jooksul valmis lennuk ja läks maksma ümarguselt 500 krooni. Raha saadi kaitseliidu Tallinna malevalt.

Kavatsusel on ehitada veel üks sama tüüpi masin, üks ülemineku-masin ja üks kõrgevärtuslik masin, millega on võimalik kasutada tõstvaid õhuvoole ja teha kestvuselende. Kõik masinad antakse tehnilise malevkonna hooldamisele, kes hakkab teostama purilendurite väljaõpet.



Tallinna maleva pealik major R. Lints, kaitseliidu ülema k. t. kolonel A. Balder ja Tehnilise malevkonna pealik insener A. Tääker jälgivad „Kotka“ esimest lendu. Ülal — „Kotkas“ õhus



I.

Hommikupäike tõusis üle metsa ja elustas kuuma helendusega õitsvaid aasu ja heinamaid. Pikk kaubavaguneist koosnev rong venis raudteel nagu pruun lohe, ähkv vedur musta peana otsas.

Vagunid olid aga ehitud kaskedega ja kaskede vahelt kõlas kaitseliitlaste elurõõmus laul.

Sõideti pealinna kaitseliidupäevale. Mehed olid olnud juba enne päikesetõusu jalul. Öhtulgi oli oldud kaua ärkvel. Kes proovis uut mundrit, kes puhastas relvi või nühhkis hõbehaljaks kannuseid ja pasunaid. Hommikuks pidi olema kõik oma kohal ja korras.

Väsimust aga polnud kellegi juures märgata, maha arvatud ehk vast Kaldaoru Siim, kes toetus vastu vaguni seina ja huilgas haigutada nagu vedurivile. Kaldaoru peremees Kaarel istus aga ärksalt vaguni ukse juures ja jälgis hoolega kodumaa metsi ning maid. Võsaääre Villem, kõhetu pops, sügas lõuga ja kurtis, et pole saanud hommikul õieti aega habet ajada.

„Koon karune nagu siil,“ ütles ta ja lisas naljatades: „Pealinna prelnad ei pea mehest niimoodu viimaks lugugi.“

„Kes seda popsi peremeeste seljataha näebki,“ torkas Mahuoja Mihkel, noor asunik, kel tuli uus munder seljas. Nüüd ajas Siimgi silmad lahti ja sähvas:

„Ega asunikulgi maksa end upitada midagi. Jääd põliste peremeeste varju.“

„Ja sulasemehed surutakse hoopis teiste sappa,“ andis Mihkel vastu.

Kaldaoru peremees arvas: „Ei ole hea, kui ühe küla mehed satuvad ühte vagunisse: kipuvad vägisi üksteist katkuma. Kaitseliidus pole peremeest, popsi ega sulast, kõik on üheõiguslikud kodukaitsjad. Kui me sõitsime Vene-Jaapani sõja ajal Mandžuuriasse...“

„Siis olite kolm kuud teel ja külm võttis sul Siberis ninaotsa härmatama,“ lõi Võsaääre Villem vahele. Kaldaoru peremees kehtas ägedasti paremat õlga. See oli tunnuseks ta meelepahast. Sähvas ka siis kohe

Villemile vastu: „Sina, igavene näss, ei tea Siberist ega sõjast midagi, seepärast ära oma kestendanud nina meeste jutu vahele topigi!“

„Kus see Villem sai sõtta minna, kui oli vaja kasvatada ahju taga habet,“ naeris Siim. Villem aga vastas, et ta pole olnud nii rumal, et hakkas tormama sõtta siis, kui olid kamandajaiks venelased. Et vehkigu nad ise.

Jutt kippus katkema ja vaguni teise ukse juures hakkasid noored kaitseliitlased laulma.

Mahuoja Mihkel katsus ukse vahelt vaadata taha poole, kus platvormil oli näha väljakööke ja ühe vaguni ukse vahelt välgatas naiskodukaitse helesinine vormiriie.

Siim ütles haigutuste vahele: „Kuule, Mihkel, ära sa oma kaelajatku ilmaaegu venitagi: ega sa Katit ei näe!“

„Mis sul sellega asja?“ müristas Mihkel. „Sa vaata, kuidas oma unega hakkama saad!“

„Nüüd hakkab jällegi see kisa!“ rääkis Võsaääre Villem. „Kaks vanapoissi võitlevad Kääroja Kati pärast juba mitu aastat, aga äravõtjat pole kummastki.“

„Ära kardada, sind ma endale isameheks paluma ei tule!“ pahandas Mihkel. Ja Siim urises: „Millal ma naise võtan ja kelle ma võtan, see on mu oma asi.“

„Tallinna tornid paistavad!“ hõikas äkki keegi, ja meeste sõnelus lakkas. Kõikide pilgud olid pöördud Kalevi kalmule, kus põline kindluse torn tõstis taevastina poole riigilipu.

II.

Kui rong peatus Kopli jaama ees, lõi vagunite sees ja ees kihama kaitseliitlaste suur pere. Mehed ruttasid toidustamisvaguni juure kohvile. Mahuoja Mihkel oli esimeste meeste hulgas, pisike tass käes.

„Mis te sellest tilgast saate?“ naeris Kati, kes seisvas vaguni platvormil ja valas meestele kohvi anumaisse.

„Eks ma rüüpan ära ja tulen aga kohe uuesti jao- le,“ vastas Mihkel. Tal oli rõõm näha neidu, kui see kummardas platvormi veerel nagu kevadtuules painduv sinilill.

Siim pööras segamini kogu vaguni, aga ei leidnud mingit nõu ega anumat, millega oleks võinud minna tooma kohvi. Viimaks sai kätte pesukausi ja tormas väljaköökide sihis. Mihkel oli aga juba ees. Ta las- kis endale valada juba kuuenda tassitäie. Siimu süda oli täis. Peab just see Mihkel iga minut Katile silmi vahutama? Siim tuletas meele:

„No võta, võta! Teised tahavad ka kohvile tulla.“

Mihkel vaatas segajale pahaselt näkku ja pilkas:

„Ah kohvile? Ma mõtlesin, et otsid silmapesu- vett.“

Nüüd naersid kõik ümberolijad ja Katigi laskis hulka nagu hõbekelluke.

Siim trügis siiski ette ja talle valati pool kausi- täit kohvi, mida ta hakkas kausiäärest lõristama siinsa- mas roopal istudes. Ta nägi, et oli teinud ränga vea, kui tuli kohvile sellase suure länikuga. Mihkel ei saanud muud kui tuli ja läks vaguni juure, kus vestles Katiga, tema pidi aga leppima ühe portsjoniga, sest vaevalt antaks talle veel teine pool-pesukausitäit koh- vi, kui Siim selle esimese uputuse suudaks ära juua.

Aga seal on ju ometi ka sai ja võileivad. Siim läks kohe küsima. Valis võileibu kaua, lõõpis ja tegi nalja. Mihkel mornitses eemal ja katsus teiste jutlemist se- gada. Ta küsis:

„Siim, kas sa linna peale ei lähegi? Teised kõik, näe, lähevad juba.“

„Aega on,“ vastas Siim, „mul siin hea küll.“

Mihkel arvas, et üks linna jõua minna pä- rast lõunatki. Nii nad piirasid mõlemad toidustamis- vaguni ümber, kuni Kati siirdus teise vagunisse ja val- mistus teiste naiskodukaitse liikmetega linna minekuks.

Nüüd oli ka vanapoistel rutt rattas.

„Ega siin maksa jah vahtida midagi,“ konstateeris Siim. Ta tegi kiirmarssi ja möödus Mihklist raudtee tehaste juures. Mõlemad aga vaatasid iga minut ta- gasi, et kas ei tule nähtavale juba Kati oma kaas- lastega.

III.

Õhtu saabudes kohtasid Mihkel ja Siim Kadriorus. Kati oli neile mõlemaile teinud ninanipsu. Siis, kui poisid ootasid Katit Balti jaama juures, oli neiu koos teistega hüpanud omnibusse ja kihutanud linna.

Kadunud oli Kääraoja kaunitar oma austajate sil- mist. Ja kus sa leiad siin ühe inimese, kui kogu linn kihab rahvast nagu sipelgapesa.

Meeste meeled olid nukrad. Ja jällegi kipitas mõ- lema rinnas vihavimm.

„Mis tal muud teha jäi kui kaduda, me tilgume ju tal igal pool parves kannul,“ seletas Mihkel.

„Kuidas parves?“ ei saanud Siim aru, „me kahe- keski ikka olimegi.“

„Nojah kahekesi! Aga mis jaoks peame olema ikka kahekesi? Sina, Siim, ei saa aru, et Kati ei salli sind.“

„Eks sa kuule! Sina, Mihkel, ära ikka arva endast kes teab mis. Ma nägin selgesti, et Kati ei teinud

sinust väljagi. Kas nägid, mihukse võileiva ta mulle andis, ah? Ja kohvi kallas kohe kolinal kausi täis.“

Mihkel tahtis anda vänge vastuse, aga tal jäi sõna suhu. Neist möödus kaks naiskodukaitse liiget, mõle- mal linna kavalerid käekõrval. Ja üks neist oli Kati. Ta ei vaadanud Mihkli ja Siimu poolegi.

Siim sülgas paberossi plaksti vastu puutüve, Mih- kel urises tumedalt: „Kes nüüd veel maamehi näeb... Linnapoisid ju lihvitud ja lakitud nagu nukud äri- aknal!“

„Ma lähen ja löön sel linnavurlel kodarad kaar- de!“ ähvardas Siim.

„Sa vana laada-lööja!“ nokkis Mihkel. Mõlemad siirdusid linna tagasi ega rääkinud teineteisega sõnagi. Nad läksid oma vagunisse, kus Kaldaaru peremees oli kõvas vaidluses Vösaääre Villemiga. Nad olid jälginud kaubitsemist turul ja Kaldaoru peremees ütles nüüd: „Kas nägid, Villem, kuipalju Kadakaküla mehed toovad aed- ja juurvilja turule? Niimoodi nad veavad iga päev.“

„Mis neil viga vedada, kui suured kohad käes,“ vas- tas Villem. Kaarel aga vastu:

„See see asi on, et ei ole suuri kohti. Neil on pool vähem maad kui sinul, aga oskavad maad kasutada.“

„Ja mina ei oska midagi teha?“ pahandas Villem. „Maad pole niigi palju, et kutsikas saaks uperpalli lasta, tema ütleb, ei oska maad kasutada...“

Nii nad purelesid, kuni jäid magama. Ka Siim vaatas endale paraja koha juba põhus valmis, nägi aga, et Mihkel istub alles vaguni ukse vahel ja vahib üksisilmi linna poole.

„Ootab Katit,“ oli Siimul asi selge. Läks temagi ja istus. Kõlgutasid jalgu üle platvormi veere, suitse- tasid sõnatult.

Viimaks võttis väsimus võimust. Siim hakkas peaga noogutama ja siunas:

„Kuku ninali kah, kui hästi läheb!“

„Mis sa siis siin konutad?“ kurjustas Mihkel.

„Ja sina?“ küsis Siim.

Siim ajas silmad lahti siis, kui kuuldi heledat nae- ru. Naised tulid tagasi ja ronisid oma vagunisse. Nende hulgas oli kuulda Kati hõbeselget häält.

„See linna lupard ei tulnud teda saatma,“ konsta- teeris Siim rahuldustundega ja puges nohisedes põhku. Temale järgnes minut hiljem ka Mihkel. Varsti värises vagun magajate kodukaitsjate vägevast norskamisest.

IV.

Hommikul põletas päike vaguniseinu. Mehed riie- tusid ruttu. Malev marssis suumparaadile. Ja nagu imekombel sattusid meie jutukangelased kõik ühte rit- ta: Kaldaoru peremees Kaarel, Vösaääre Villem, Mahu- oja Mihkel ja sulane Siim. Sellases järjekorras sam- musid nad Harju tänavalt Vabadusplatsile. Orkester pörutas ees nii, et kogu linn oli helinaid ja hääli täis. Rahvas seisis kõnniteel kui müür.

Platsil rivistus seitseteist tuhat kodukaitsjat. Või- dupüha vaimustus valitses kõikjal, kui ülemjuhataja hüüdis, et ehitagem ja kaitskem Eesti kodu, nagu seni, siis oleme oma isade maa pärisperemehed igavesti.

Tartu

suurnäitus

peetakse

30. aug. — 2. sept. 1935. a.

RUTAKE
ÜLESANDMISEGA.

lõplikult väljaehitatud
uuel, moodsal näitusväljal.

Eesti Põllumeeste Selts Tartus

Näituse 31.

Tel. 1-01.

HOTELL-RESTORAAN

„ROOM“

MANEEŽI 1, TELEFON 425-51



Soovitab pärast põhjalikku remonti ja vestibüüli ümberehitust reisijaile mugavalt sisustatud tube jooksva sooja ja külma veega, vannide, duššide ja telefonidega.



Mihkel ja Siim vaatasid paar korda üle platsi, kus seisis naiskodukaitse nelinurk nagu sinetav järv roheline metsa keskel. Kuidagi polnud võimalik tunda Kati nägu neljatuhandelise naispere hulgas. Olgu, nüüd on mõtelda tähtsamast...

Kõlas käsklus. Malev läks paraadmarsile. Kaldatoru peremees, vana sõjamees, võttis orkestri taktis raskeid ja sõjamehelikke samme, Villem vehkis kõrval, sirge kui küünal. Mihkel marssis, huuled kõvasti koos, käsi kramplikult relva küljes. Siingi sirutas oma lühikesed jalad täismehelikult välja. Nende rida pidi andma paraadmarsi mõõdu ja mürtsu igapidi välja.

Ees voolas meeste roheline nelikrida, tagant vaigus peale malevate mets. See võimas inimmasside rütm ja liikumine kiskus kaasa ja pani tuhandeid südameid tuksuma rahvusliku uhkuse ja oma jõu tundes.

Unustatud olid nägelused Kaarli ja Villemi vahel, unustatud oli armukadedus ja vihavimm, mis eile tumestas Mihkli ja Siimu vahekorda.

Mehed tundsid end graniitviiruna ses võimsas malevlaste müüris. See meeste müür liikus edasi jõuna, mis ei tunne tõket ega takistust. Olgu ees tuli, vesi, mäed või meri, ühismarss ei peatu. Ta ei või peatuda, sest seda relvastatud massi paneb liikuma võimsaim jõud maailmas: isamaa ja isamaa-armastus.

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR

Endine PARUN A. L. STIEGLITZI

KALEVIVABRIK

ASUTATUD 1846. A. NARVAS

SUURMÜÜK ja ladu Tallinnas, Jaani t. 11,
telefonid 446-36 ja 446-38

Kauplus: Narvas, kalevivabriku juures, tel. 26
Avatud äripäevil kl. 9—12 ja 14—17

Valmistab kõrges headuses, maitserikkais moodsa is must-
reis ja värvides puhtvillaseid meeste- ja naisterahva

palitu- ja mantliriideid,

ülikonnariideid,

fraki- ja smokingiriideid,

naister. kostüümiriideid,

kaitsevaelaste ja

kaitseleitlaste riideid,

kooliõpilaste kalevit j. n. e.

Kõik kangad kannavad vabriku märki, mida ostmise juures tähele panna!
Iga tõsine isamaalane ostab ainult kodumaal valmistatud kaupa, vähendab
seega tööpuudust ja hoiab ära valuuta väljavoolu välismaale
